

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihì'naán yìl nliì, Yati'íí Bik'ehgo'ihì'naán nliì.

² Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihì'naán yìl nliì.

³ Án dawahá áyíílaa; án doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'ée da.

⁴ Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihi'naahíí nnee yee daago'ìì.

⁵ Got'iiníí godìhìkìyú idindláád; godìhìkìí got'iiníí doo yitis nliì da.

⁶ Bik'ehgo'ihì'naán nnee John holzéhi yides'a'.

⁷ Án Begot'ínihíí nnee yìl nagolnì'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlạạ doleelgo.

⁸ John doo Begot'iiníí nliì da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolnì'go nyáá.

⁹ Da'anii Begot'ínihíí nnee ni'godzán biká' daagolíníí dawa bee daayo'ìì.

¹⁰ Án ni'godzán nneehíí yitah silìì, án ni'godzán áyíílaa, ndi ni'godzán biká' nneehíí doo bidaagolìì da lèk'e.

¹¹ Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'ìì da.

¹² Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdlaạạdíí, Bik'ehgo'ihì'naán bichạạgháshé daaleehgo yaa goden'áá:

13 Áí nádaagosdliiní doo n̄nee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'íhíí bee da, doo n̄nee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nádaagosdlii.

14 Yati'íí n̄nee siliiigo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íí la'íí da'anii ágot'éhi nlii, (Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi nliihíí bighá ízisgo at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíí daahihiltsaa ni').

15 John baa nagoln'i'go nádidilghaazh lèk'e gáníigo, Dín áldishnii ni, ágádéniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golíihíí bighá shitisgo at'éé.

16 Dawahá yegoyikíníí nohwaa hi'né', bilgoch'oba'íí daliké'go nohwaa hi'nii.

17 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses biláhyú ngot'aą lèk'e, áídá' bilgoch'oba'íí hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yił nyáá.

18 Doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yo'ij da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nań ádíbóltá'ihí, án zhá ch'í'nah áyíílaa.

19 Jerúsalem golzeedí' okaąh yedaabik'ehi hik'e Lévítes daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín láą ánt'ee? daabilniigo nabídaadilkidá' John gáníí lèk'e,

20 Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayil'i'go da da'aniiigo ádaa nagoln'i'.

21 Áídí' nayínádaadilkid, Hadín ánt'éé gá? Elías nlii née? Dah, doo án nshij da, nii lèk'e. Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihí, ya' áí nlii née? Dah, niigo hadzii.

22 Gánádaayído'niid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwił nagoln'i'go hadín daanohwides'a'íí bil nadaagohiilni'. Hant'é nniigo ádaa nagoln'i'?

23 Áídí' gáníí, NohweBik'ehń bád̄jhyú ɪłch'ígodezd̄oḡgo ádaahle', dishñiigo shíí da'igol̄j̄yú dilwoshi nsh̄j̄j, Esáias, Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi áníí n'íí k'ehgo.

24 Nnee na'ídaadiłkidihíí Phárisees daanlíni daabin̄fa'.

25 Nabídaadiłkidgo, Doo Christ n̄l̄j̄í dadá', ła'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidihíí n̄l̄j̄í dadá', nt'é bigh̄a baptize an̄l̄j̄í? daan̄ii.

26 John bich'j̄' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'j̄j: áídá' ła' nohwitahyú sizj̄j, doo bídaagon̄s̄j̄ dahi;

27 Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítj̄j da.

28 Áí Bethábara golzeeyú Jórdan tún̄l̄íníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

29 Iskāa hik'e John Jesus bich'j̄' higaal̄go yo'j̄jgo gáníí, Daadeh'j̄j, dibek̄j̄j biZhaazhé Bik'ehgo'ihinań bíyéhi áídí' higaal̄! Án ni'godzán biká' n̄nee binch̄o'íí da'íl̄j̄í yil̄chiih.

30 Dín áłdishñii ni' gádéñiid n'dá', Nnee ła' shikédí' hígháh, án dashíntse gól̄j̄híí bigh̄a shitisgo at'éé.

31 Dashíí ndi doo bígons̄j̄ da ni': áídá' Israel hat'i'i bił ch'í'nah ágol̄ne'híí bigh̄a tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá.

32 John yaa nagol̄ni'go gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'j̄' nke'en̄iigo biká' dahnezdaago hish'j̄j.

33 Shíí ndi doo bígons̄j̄ da ni': áídá' hadín tú bee baptize ádaagoshle'go shides'a'ń shich'j̄' gán̄niid ni', Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'j̄' nke'en̄iigo biká' dahnezdaago hí'ííníí, án Holy Spirit bee bap-

tize ádaagole'íí át'éeé.

³⁴ Díí hiltsaą hik'e baa nagosisni', Dín da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' laą, dishniigo.

³⁵ Iskaą hik'e John bitsilke'yu naki yił nadaazi';

³⁶ Jesus higaalyú ndainel'íí'go gánniid, Daadeh'íí, dibel'íí biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi!

³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágáníigo daabidezts'aągo Jesus yiké' dahizh'aazh.

³⁸ Jesus t'aązhi' déz'íigo biké' hi'ashgo yiltsaągo gáyihni, Hant'é biká hanohaago aht'íí? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonl'íí?

³⁹ Jesus gádaabihni, Yushdé' ákú dokáhgo bígonolsi. Áík'ehgo yił okaigo hayú sidaahíí yídaagolsi, t'ahbídí' gonenádn ledihikęęzyú nákaigo, ákú dá yił naháztaą lęk'e.

⁴⁰ Nnee nakihíí John aníihíí daidezts'aanii, Jesus yiké' ó'áázhií dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isnhi.

⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáágo gáyihni, Messías baa nt'áázh, aí Christ golzeego ágolzee.

⁴² Áídí' Simon Jesus yaa yił n'áázh. Jesus Simon yinel'íí hik'e gáyihni, Simon, Jona biye' níłni, Céphas honlzéé doleel, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaą hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáágo, Shiké' hínáát, yihni.

⁴⁴ Andrew la'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íí Philip aldó' áídí' naghaa.

⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáágo gáyihni, Jesus, Joseph biye', Názarehdí' gólíni baa

nkai, Bik'ehgo'ihinaan yegos'aanii biyi' Moses bak'eshchij lek'ehi, Bik'ehgo'ihinaan binkaa'yu nada'iziidi n'ii aldó' bak'eda'ashchij lek'ehi.

⁴⁶ Nathanael gabihni, Hant'é nzhooní Nazarethdí behagowáhshá? Philip gánabiido'niid, Ákú dot'aashgo bígonksiih.

⁴⁷ Jesus Nathanael bich'í higaalgo yo'ijgo gáníi, Da'anii Israel hat'i'ii níni kudi' higaal, doo k'izé'át'éhi da.

⁴⁸ Nathanael gabihni, Hagot'éégo shígonksí? Jesus gabihni, Philip doo hwahá níká áníi dadá', fig ch'il bit'áahyú síndaago nish'ii ni'.

⁴⁹ Nathanael gabihni, Ni ilch'ígó'aahíínlíni, Bik'ehgo'ihinaan biYe' nííi láá; Israel hat'i'ihí ízisgo biNant'a' nííi láá.

⁵⁰ Jesus gabihni, Fig ch'il bit'áahyú síndaago nish'ii nildishni n'ii bighá shondlaá née? Díi bitisgo ágot'éhi hííi doleel.

⁵¹ Jesus gánabiido'niid, Da'anii, da'aniigo gánohwíldishni, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, yáá íkts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihinaan binal'a'á yaaká'yu daagolííni hadagodí' hayaago ikdenánadikahgo daah'ii doleel.

2

¹ Taagi hileehíi bijii Gálileehíi biyi' Cána golzeegee ni'i'néh; ákú Jesus bááhi itah lek'e:

² Jesus aldó' bitsilke'yu bílgo ni'i'néhyú daabi'dokeed.

³ Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báá gabihni, Dasts'aa bitoo ásdjíd.

⁴ Jesus gabihni, Shímaa, hago láá ánishléhgo ánnii? Shágoz'aaníi doo hwahá bengowáh da.

5 Bą́ą nada'iziidíí gáyıl̄nii, Hant'é daanohwił̄niiyú dakú ádaat'ij̄i doleel̄.

6 Áígee tús tséé álzaahi gostán̄ siñil, Jews daanlíni daagos'ąąhíí k'ehgo yee táda'digisíí bighą, túsíí dala'ágo nadin dagohíí tádin gallons dábik'eh lék'e.

7 Jesus gádaabil̄nii, Túsíí tú bee hada'doł̄bi. Áík'ehgo dáhalk'ıl̄go hada'desbi.

8 Jesus gánádaabil̄do'niid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaaníí bich'ij̄' dohkaah. Áík'ehgo odaiskąą.

9 Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo sil̄ij̄híí yizl̄ih, hadí' hídziid sh̄ihíí doo yígół̄si dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhą yídaagoł̄si ndihíí,) bik'ehgo da'idaaníí n̄nee niin̄éhi yiká án̄niidgo,

10 Gáyıl̄nii, N̄nee dawa da'idąą débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áidí' dahádaat'ij̄zhí' da'odł̄ąądá' doo nzhọọ dahíí yita'ikaah: áidá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí án̄íta bitasín̄kąą.

11 Áí Jesus dantsé godiȳihgo adzaa, Gálilee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígoziid; áidí' bitsıl̄ke'yu daabosdł̄ąąd lék'e.

12 Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e bą́ą, bik'isyú ł̄a'íí bitsıl̄ke'yu yił̄ okai; akú da'akwii bedahiskąą.

13 Bitis-hagowáh n'íí bíná'godin̄ihgo Jews daanlíni da'iyąąhíí biká' ngonyaáago Jesus Jerúsalemyú óyáá.

14 Akú da'ch'okąąh goz'ąą yun̄e' n̄nee ł̄a' maga-shi, dibel̄ij̄, hawúcho baa nadaahin̄ihi, ł̄a'íí zhaali il̄káh ch'ídaihin̄iikíí binasdziid yaa naháztąągo yiká nnyáá.

15 Tl'óól ílkénásgisíí íl'áyíílaago dawa, dibelíí, magashita bílgo da'ch'okaqah goz'aq biyi'dí' ch'íinihiyood; la'íí zhaali ílkáh ch'ídaihiñiiki bizhaalihíí yayinkáq, áídí' zhaali yiká' ílkáh ch'ínádaiñiikíí naz'aaníí nanyihesgo'.

16 Áídí' hawúcho baa nadaahiñiíhíí gáyílnñiid, Dííhíí ch'ídaahohñiik; shiTaa bikíhíí kñh biyi' na'ñiíhi ádaagole' hela'.

17 Nikíhíí dázhó godilziníí begoz'aq doleelgo dázhó hásh't'ííhíí bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiníí bitsilke'yu yínadaalñii.

18 Áídí' Jews daanlíni gádaabiñii, Nt'é godiyñgo be'ígóziníí nohwil ch'í'nah áne', díí ánánt'ííhíí bigha?

19 Jesus gádaabiñii, Díí kñh biyi' da'ch'okaqahíí aq nanádaagoñiilgo, taagi jñ hileehgo ánágoshde'.

20 Jews daanlíni gábiñii, Díí kñh biyi' da'ch'okaqahíí ágolñe'go dizdin gostán legodzaa, áídá' nihíishá' taagi jñ hileehgo ánágodle'?

21 Ndi bíí bits'íhi kñh biyi' da'ch'okaqahíí k'ehgo yaa yakti'.

22 Jesus daztsaqdí' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é nñ n'íí yínadaalñii; áík'ehgo Bik'ehgo'íhi'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí la'íí Jesus áníí n'íí daayosdlaqad lèk'e.

23 Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godíñgo da'ídaaníí bijíí, Jesus akú itah nñigo nñee láqgo daabosdlaqad, godiyñgo áná'ol'ííhíí daayiltsaqadá'.

24 Áídá' Jesus nñeehíí doo yada'ohíí da, nñee dawa yígótsíhíí bigha.

25 Doo hadín n̄nee ye'at'ééhíí baa bił nagoln̄i' bik'eh da; dabíí n̄nee ye'at'ééhíí dawa yígó'shíí bigh̄a.

3

1 N̄nee Phárisees daanliiní itah nl̄ni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nl̄ni l̄ék'e.

2 Án̄ t'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyih̄nii, Ni, İch'ígó'aahíí nl̄ni, doo hadín godiyih̄go áná'ol'ııhíí án'ııhíí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ih̄i'nañ yıł nııyúgo zh̄a: áı bigh̄a Bik'ehgo'ih̄i'nañ bits'á'dı' ııch'ígó'aahíí nl̄ııgo bııdaagonl̄ı.

3 Jesus gábıh̄nii, Da'an̄ii, da'an̄iigo gánıdışn̄ii, N̄nee nágosdlııyúgo zh̄a Bik'ehgo'ih̄i'nañ bilakt'áhgee daanliiní itah nıı doo.

4 Nicodémus gábıh̄nii, Hagot'éégo n̄nee nágodleeh, báyan̄ silııd̄a? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née?

5 Jesus gánıı, Da'an̄ii, da'an̄iigo gánıdışn̄ii, n̄nee tú bee ıı'ıı Holy Spirit bee nágosdlııyúgo zh̄a Bik'ehgo'ih̄i'nañ bilakt'áhgee goz'aq̄ yun̄e' ha'agháh.

6 Kots'ıı bee gozliiníı kots'ıı át'éé, áıd̄a' Holy Spirit bee gozliiníı spirit at'éé.

7 Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niıdışn̄iihıı bigh̄a.

8 Nyolıı da'adzaayú nyol, áı dints'agd̄a' hadı' nyolıı, hayúgo nyolıı doo bıgonksı da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliinıı ágádaat'éhi at'éé.

9 Nicodémus gábıh̄nii, Hagot'éégo ııaq̄ ágoıınııi?

10 Jesus gábıh̄nii, Ni Israel hat'i'ıı yıł ch'ígó'aahi nl̄ııd̄a, díısh̄a' doo bıgonksı da?

11 Da'anii, da'aniigo ganiidishnii, nee bidaagonlzinii zha baa yadaahiilti', hant'e daahiit'iinii zha baa nadaagohiilni'; aida' baa nadaagosiiilni'ii doo nadaagodoh'aah da.

12 Ni'godzán biká' ágot'eehii baa nohwil nago-sisni' ndi doo shondlaa dadá', yaaká'yú ágot'eehii baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaa?

13 Doo hadín yaaká'yú bil ogoyáá da, shii nnee k'ehgo Niyááhii zha, yaaká'dí' nkeniyáá, yaaká'yú gonshijj.

14 Moses da'igoliiyú t'iish dahyidnktijhii k'ehgo, shii aldó' nnee k'ehgo Niyááhii dahshidi'dolteel:

15 Hadín shosdlaadihii ihi'naa doo ngonel'aa dahii yee hiinaa doleehii bigha.

16 Bik'ehgo'ihinaan ni'godzán biká' nnee dazho bil daanzhoqhií bigha biYe' da'áhi yaa yinktíj, áik'ehgo dahadín bosdlaadihii doo da'ilij hileeh da, aida' ihi'naa doo ngonel'aa dahii yee hiinaa doleel.

17 Bik'ehgo'ihinaan biYe' ni'godzán biká'zhij' nkeyin'a'ii ni'godzán biká' nnee doo yil ch'igóweh doleehii bigha nkeyin'a' da, aida' ni'godzán biká' nnee bíi bee hasdádokaahii bigha.

18 Hadín bosdlaadii doo bil ch'igódeeh da: aida' hadín doo bosdlaad dahii ilk'idá' bil ch'igódini at'éé, Bik'ehgo'ihinaan biYe' da'áhi doo yosdlaad dahii bigha.

19 Díi bigha nnee bil ch'igódih, begot'iinii ni'godzán biká' begonyáá, aida' nnee doo got'iinii bil daanzhoq da, chagotheel zha bil daanzhoq, ncho'go ádaat'eehii bigha.

20 Dahadín ncho'go at'éé lek'eyúgo, got'iinii bil ncho', bi'at'e' ncho'ii doo bigozijh hat'ij dahii

bigha, doo got'ijyú ch'égháh hát'íí da.

21 Hadín nht'éégo at'ééhíí, bi'at'e'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éégo bígoziñh doleeñhíí bigha got'ijyú ch'égháh.

22 Áí bikédí'go Jesus, bitsilke'yu bilgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú dét'ihézhí' yil naháztaq lék'e.

23 John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágo'íí, Sálímhíí bit'ahyú, akú tú lqáhíí bigha: áígee nnee neheskaigo baptize ádaaszaa.

24 Doo hwahá John ha'ánteéh dadá'.

25 John bitsilke'yu la'íí Jews daanlíni la' okqahzhinéégo táko'digisíí yaa ladaagodit'áh nkegonyaa.

26 Áídí' John yaa hikaigo gádaayilñii, lch'ígó'aahíí níníni, nnee Jórdan túnlíníí hanaayú bil na'aash n'íí, baa nagolní' n'íí, án kú nagháa, baptize ádail'íigo nnee dawa bich'í' nihikáh.

27 Áík'ehgo John gáníí, Nnee doo hant'é yót'íí át'éé da, yaaká'dí' baa hi'né'yúgo zhá.

28 Nohwíí shídaanołsigo, Shíí doo Christ nshñi da, dishñii ni', dabíntségo bidol'aadíí nshñi.

29 Ishkiin niñéhíí na'ilíhn yil niñéhíí, búi niñéhi at'éé: niñéhíí bit'ekéhíí, bíyést's'áago sizíigo, bizhii yidits'ago dázhq bil gozhqó: áí k'ehgo shíí áldó' dázhq shil gozhqó síl'íí.

30 Búi itisgo bá godigháh, áídá' shihíí t'qazhí' shá godigháh.

31 Hadín yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitisgo nñi: hadín ni'godzán biká'gee nliiníí ni'godzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'godzán biká' ágot'eehíí

zhá yaa yakti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhí dawa yitisgo nli̱.

³² Án nt'é yo'iiní, nt'é yidezts'aaní, áí dawa yaa nagoḻni'; áídá' doo hadín bosdla̱ad da.

³³ Hadín yaa nagosni'íi bosdla̱adí, Bik'ehgo'ihí'nań da'anii la̱a niigo yiká' iska̱.

³⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań bides'a'íi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yakti': Bik'ehgo'ihí'nań Holy Spirit doo yídaanel'aa̱go baa yiné' da.

³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' bi̱ nzẖo̱go dawa yebik'ehgo yaidin'á̱.

³⁶ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yosdla̱adí, ihí'naa doo ngonel'aa̱ dahíi yee hi̱naa doo: dahadín doo yosdla̱ad dahíi ihí'naa doo yi̱tséh da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' biká'zhí' siné'.

4

¹ John biké' hikaahíi bitisgo Jesus biké' aná̱seehíi áyidedlaago, la'íi baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzí̱go Jesus yígo̱s̱j̱dá',

² (Da'ágát'ée ndi Jesus doo baptize áí'í̱ da, bit-silke'yu zhá,)

³ Judéadí' Gálileeyú naadesdzaa.

⁴ Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lək'e.

⁵ Áígee ḵh goznilyú nýáá, Sýchar golzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'á̱ n'íi bit'ahgee goz'áni.

⁶ Áígee Jacob bitúhahidlee̱h goz'aa̱. Jesus higaaḻgo isk'áhnyááyú hiyaago túhahidlee̱hgee dahnezdaa.

⁷ Isdzán, Samáritan nlíni, tú haileehyú nýáá: Jesus, Tú shá ná'í̱s̱j̱h, bi̱ni̱i.

8 (Bitsilke'yuhíi k̄ih gozñilyú hidán nadaihiñiihyú okai.)

9 Isdzán Samáritan n̄l̄nihíi gábiñii, Hant'é l̄a bigh̄a ni, Jew n̄líni, shíi Samáritan nsh̄líni tú shíd̄okeed? Jews daanlíni Samáritans daanliiníi doo il̄ch'j'ádaat'ee da.

10 Jesus gábiñii, Hant'é Bik'ehgo'ih̄i'nañ kaa yiné'íi, l̄a'íi hadín, Tú shá ná'íts̄ij̄h, niñiihíi bígonks̄iyúgo shí'ók̄eed doleel̄ ni', áik'ehgo tú bits'á'dí' ih̄i'náhi naa nizíid doleel̄ ni'.

11 Isdzán gábiñii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleehíi yúyah: áidá' hadí' tú bits'á'dí' ih̄i'náhi nád̄nziid?

12 Nish̄a' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án̄ díi túhahidleeh nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíi l̄a'íi bich̄agháshé l̄a'íi bimagashi da'idl̄aḡa ni'.

13 Jesus gánáb̄ido'ñiid, Dahadín díi tú yodlaaníi dibá' nánád̄leeh:

14 Áidá' dahadín tú baa nsiidgo yodlaaníi doo dibá' nánád̄leeh at'éé da; tú baa nsiidíi túhahidleehíi k'ehgo biyi'dí' tú hanánl̄ij̄i doleel̄, dayúweh ih̄i'naa doo ngonel'aḡa dayú n̄l̄ij̄i doleel̄.

15 Isdzán gánáb̄ido'ñiid, Díi tú áh̄ñiihíi l̄a' shaa nzíid, doo dibá' nánásh̄dleehgo da, l̄a'íi doo kú nánsh̄dáhgo tú hanásh̄dleeh dahíi bigh̄a.

16 Jesus gábiñii, Ti'i, nika' biká nád̄ndáhgo bił nánt'aash.

17 Isdzán, Shika' da'ád̄ij̄h, biñii. Jesus gánáb̄ido'ñiid, Shika' da'ád̄ij̄h, nñiihíi da'an̄ii án̄ñii:

18 Nika' ash̄dla'adá' k'adyúgo bił na'aashíi doo nika' at'éé da: díi da'an̄ii án̄ñii.

19 Isdzán gábiñii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidi n̄l̄ij̄igo bígosíts̄ij̄d.

20 Daanohwitaa n'íí d'íí dzik'íí biká' da'okaaḡ ni'; áídá' nohwihíí, Jerúsalemyú zhá nḡee da'okaaḡgo bá goz'aḡ, daadohḡii.

21 Jesus gánábildo'ḡiid, Isdzán, shondlaḡ, dahagee d'íí dzik'íí biká'yú, dagohíí Jerúsalemyú shiTaa doo daahohkaḡḡ da doleeł.

22 Nohwíí nt'é daahohkaḡḡ shihíí doo bídaagonoḡsḡ da: nééhíí nt'é daahohiikaḡḡ shihíí bídaagonlḡ; hasdách'igháhíí Jews daanliiníí bits'á'dí' benagowáhi.

23 Kodí' begoldoh, da'aniigo da'okaaḡhíí biyi'siziiníí bee da'aniigo shiTaa daayokaaḡḡ doleełí kú begoz'áni at'éé: shiTaaahíí ágát'éégo da'okaaḡhíí yiká déz'ij.

24 Bik'ehgo'ihinań spirit nliḡ, hadín daabokaaḡḡhíí biyi' siziiníí bee da'aniigo daabokaaḡḡgo dávik'eh.

25 Isdzán gábiḡḡii, Messías, Christ holzéhi, hígháhgo bígonsḡ: án n'yaágo dawa nohwil nagolḡi' ndi at'éé.

26 Jesus gábiḡḡii, Shíí nich'í' yashti'ihíí án ánsht'ee.

27 Áík'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'í' yałti'híí bighḡ bił díyadaagot'ee l'ek'e: áídá' doo la' gánḡiid da, Nt'é bighḡ na'ídnlkid? dagohíí, Nt'é bighḡ bił ilch'í' yánłti'?

28 Áík'ehgo isdzán bitús da'akú si'aḡdá' kih goznilyú onálwodgo nḡee yił nadaagolḡi',

29 Yushdé', nḡee dahot'éhé ánásht'ijidíí yaa shil nagosḡi'íí daahołséh: ánshḡ' Christ at'ijí?

30 Áík'ehgo kih goznildí' dahnádnzaḡḡ, bich'í' dahdeskaigo.

31 T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu

nádaabokaq̄ah, NohwiNant'a', ináá, daabil̄niigo.

³² Áídá' gádaabil̄nii, Hidán hishaanú doo bídaagonok̄s̄i da.

³³ Bitsilke'yu gádaakil̄di'n̄ii, Hadín ła' hidán baa yiné'?

³⁴ Jesus gádaabil̄nii, Shinł'a'n dabíí hát'íyú ánasht'ij̄lgo, ła'íí binasdziid bá łaashle'go shihidán át'éé.

³⁵ T'ah díí' daahiit'ij̄h yidziishə' int'aq̄zh̄i', daadohn̄ii? Nohwił nagosh̄ni', hadag ádaahn̄éhgo daadeh'íí; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa.

³⁶ Hadín iłdlaadíí nest'án dála'áile'go ihi'n̄aa doo ngonel'áni bich'í' nahi'n̄iił: áík'ehgo k'e'dileehíí ła'íí iłdlaadíí bil̄go dała' bil̄ daagozh̄ó doleeł.

³⁷ Díí beha'odzihíí da'an̄ii ágolzee, ła' k'e'dilee, ła'íí iłdlaad.

³⁸ Doo k'edaadisoolaa dagee daahol̄dlaadyú nohwidél'a': n̄nee ła'i k'ednláhi, binasdziid n'íí daahisol̄dlaad.

³⁹ Isdzán, Ánasht'ij̄d n'íí dawa yaa shił nagosni', n̄iihíí bighə k̄ih gozn̄ildí' Samáritans daanlíni l̄áago Jesus daayosdl̄aq̄d lék'e.

⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú sín̄daa, daabil̄nii: da'áígee sidaago naki beiskaq̄.

⁴¹ Biyati'húí bighə dayúwehégo l̄áago nádaabosdl̄aq̄d;

⁴² Áí isdzánhíí gádaayil̄nii, K'adíí doo dáníyati' zh̄ə bighə da'osiidl̄aq̄d da, danéé da'disiit'aq̄híí bighə, ła'íí da'an̄ii ni'goszdan biká' n̄neehíí hasdáyinihíí, áí Christ n̄ij̄lgo bídaagonl̄i.

⁴³ Nakiskaq̄ hik'e Gálileeyú onanádzaa.

44 Jesus ádaanagolni'go gánniid, Bik'ehgo'ihinaan binkááyú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidnksíni at'éé da.

45 Gálileeyú nyááadá' Gálileeyú daagolíníi bíl daagozhoggo k'édaabiñniid, Jerúsalemyú da'idaagee anát'iid n'íi dawa daayo'ij n'íi bigha: bíi ałdó' da'idaayú naaskai ni'go.

46 Ádí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyílaa n'yú. Áígee nant'an la' biye' nñiih lək'e, Capérnaum golzeegee.

47 Ái nñeehíi Jesus Judéadí' Gálileeyú nyááago ya'ikonziidá' yaa nyááago náyoskaad, Shiye' nánlziihyú nñáh, yiñiigo, dak'azhə datsaahi.

48 Jesus gábiñii, Godiyihgo be'idaagozini la'íi ízigo anágot'ijíi daah'ijyúgo zhə da'ohdlaə.

49 Nant'ánhíi gábiñii, Shigowayú nñáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'.

50 Jesus gábiñii, Nádnáh; niye' hiñaa, nkt'éé násdlij. Nñee Jesus aníihíi yosdlaəgo dahnasdzáá.

51 T'ah nádaaldá' bánada'iziidíi bidááh hikaigo bíl nadaagolni', Niye' hiñaa, daabiñiigo.

52 Nñeehíi na'idnłkid, Da'kwíi bik'ehenkéézdá' t'aazhi' bá nágodesdzaa lán? biñiigo. Gádaabiñii, Adaadá' hayaazhi' dała'a bik'ehenkéézdá' nezgai n'íi bits'á' gonyáá ni'.

53 Bitaa yígósi, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hiñaa, biñii ni': áik'ehgo osdlaə, la'íi bikih yunə' naháztaaníi dawa ałdó' da'osdlaə.

54 Jesus Judéadí' Gálileeyú nyááadá' díi nakigee godiyihgo adzaa lək'e.

5

1 Díi bikédí'go Jews daanlíni da'iyaałhíi

begonyáádá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáá.

² Jerúsalemyú dibelí nahin̄iih goz'aaní bahgee túdahskaḡ lək'e, Hébrew biyati'íi k'ehgo Bethesda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'ḡḡ.

³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihíi lḡḡgo, bináá ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihí ałdó', tú dihi'náhií yiba' íla'at'éé.

⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaní yeh nadáhgo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhíi, nt'é yaa nagmaa lāsh̄i n'íi nádzii.

⁵ Nnee lā' tádin tsebíi bił łegodzaago kah yaa nagmaago áígee sitiḡ lək'e.

⁶ Jesus bo'ııdá' dāsitiḡgo nzaad ogoyááhíi yígółsiḡgo gábiłn̄ii, Ya' nándzii hánt'ııi née?

⁷ Nnee kah yaa nagmaahíi gábiłn̄ii, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashíntse lā' téh nádáh.

⁸ Jesus gábiłn̄ii, Nádndáh, biká'síntııihíi dahnádnné'go dahnádndáh.

⁹ Nneehíi dagoshch'ı' nádziigo yiká' sitiḡ n'íi dahnáyidnné'go dahnasdzáa: ái Jews daagodn̄sinií bijııi lək'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihíi gádaayıın̄ii, Díi godilziníi bijııi: biká'ntéhíi anané'go doo begoz'ḡḡ da.

¹¹ Áík'ehgo gábiłn̄ii, Nnee náshilziihíi gáshıın̄ııid, Biká'síntııihíi dahnádnné'go dahnádndáh.

¹² Áídı' nabídaadiłkid, Nnee daat'éhi, Biká'síntııihíi dahnádnné'go dahnádndáh, niłn̄ııid?

¹³ Nnee nádziihíi hadín nábilzii shııhíi doo yígółsiḡ da: áígee nnee lḡḡdá' Jesus lahııúgo óyáá lək'e.

14 Díí bikédí'go da'ch'okaaḥ goz'aa yune' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáágo gáyih̄nii, Nít'ée násíndlii gádnii áko: ncho'go ánáo'ne' hela', ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'í' nágodiidáh.

15 Nneehíí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziihíí Jesus at'íí, daayih̄nii.

16 Díí daagodn̄siníí bijji adzaahíí bigha Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizih̄hee hádaat'íí.

17 Áídá' Jesus gádaabih̄nii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí ałdó' na'isiid.

18 Godilziníí bijji begoz'aaníí doo yikísk'eh at'ée dahíí bigha, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań shiTaa yih̄niigo Bik'ehgo'ihí'nań yil dała' nliigo ádilzihií bigha Jews daanlíni dayúwehégo daabizih̄hee hádaat'íí.

19 Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshk̄iiníí, dashí zhá doo nt'é laoshléh at'ée da, shiTaa ánát'ííłgo hish'iiníí zhá: shiTaa ánát'ííł k'ehgo shíí ałdó' ánásht'ííł.

20 ShiTaa shíí biYe' nshk̄iiníí dážhó bil nshoq, dabíí ánát'ííł dawa shil ch'í'nah áyilsj: díí bitisgo ánát'ol'ííł shil ch'í'nah áile'gee nohwił díyadaagot'ee doleel.

21 ShiTaa nanezna'íí nádaayih̄mahíí k'ehgo shíí, biYe' nshk̄iiníí, ałdó' hadíí hásh't'íiníí nádaabihishnah doleel.

22 ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíí, biYe' nshk̄iiníí, dawa bándaaagosh'a'go shaidin'áá:

23 Nnee dawa shiTaa daayidn̄shíí k'ehgo shíí, biYe' nshk̄iiníí, ałdó' daashidn̄sj doleelhií bigha adzaa. Hadín doo shidn̄sj dahíí shiTaa shides'a'ń ałdó' doo yidn̄sj da.

24 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Hadín shiyati' yidits'agíí, la'íí shin'a'n yodlaaníí, ihi'naa doo ngonel'aq̄ dahíí yee hiṇaa doleeł, án doo bił ch'ígódeeh da; án da'itsaahdí' ch'ínyáá, ihi'naazhí'go.

25 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nanezna'íí shíí, Bik'ehgo'ihí'naán biYe' nshkíiníí, shizhíihíí daidiits'ih doleełíí baa gowáh, ik'idá' kú begoz'aq̄: hadíí aí daidezts'aaníí daahṇaa doleeł.

26 ShiTaa ihi'naa dabíí biyi' nliḡhíí k'ehgo, shíí, biYe' nshkíiníí, ałdó' ihi'naa dashíí shiyi' nliḡigo shaa godin'aq̄;

27 Shíí, nṇee k'ehgo Niyááhíí nshkíihíí bigha nṇee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'aq̄.

28 Doo nohwił díyadaagot'ee da le': leyi' naznilií dawa shizhii daidezts'aq̄go nádiikáhíí baa gowáh,

29 Áí nádiikáhgee nht'éégo ádaadzaa n'íí yaaká'yú dahazhí' daahṇaa doleeł; áídá' nchq̄'go ádaadzaa n'íí bił ch'ígódeeh.

30 Dashíí shik'ehgo doo nt'é áoshléh át'éé da: diists'sagíí k'ehgo aayashti': dashíí hásh't'íiníí doo be'ánsht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'n dabíí hát'íiníí zhá be'ánsht'eehíí bigha aayashti'íí dávik'eh.

31 Dashíí ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íí doo da'anii da.

32 Ła' shaa nagolni'íí gólíí; aí shaa nagolni'íí da'aniigo bígonsı.

33 John bich'ı' oda'soł'a', án da'aniigo shaa nagosni'.

34 Da'aniigo shaa na'goni'íí doo nṇee bits'a'dí' da: áídá' hasdánohwidi'niił doleełhíí bigha ágánohwiłdishnii.

35 John dilt'íí hik'e bits'á'idindláádíí k'ehgo at'éé lək'e: áík'ehgo bits'á'idindláádíí biyi' dét'ih nohwił daagozhqohgo ádaasoht'íí.

36 John shaa nagosni'íí bitisgo shaa na'goni'íí gólíí: na'idziidíí shiTaa laashle' doleelgo shaa yidin'ááníí, áí ánásht'íígo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'.

37 ShiTaa shides'a'n dabíí shaa nagolni'. Bizhi-ihíí doo hak'i daadesołts'aq da, ánoliníí doo hak'i daahołtsaq da.

38 Biyati'íí doo nohwiyi' golíí da: shíí shin'a'íí doo daashohdlaq dahíí bigha.

39 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí nzhqogo daahohshíí; áí biláhyú dahazhí' daahii'naa doleel daanołsiqo: da'ái shaa nagolni'.

40 Ndi doo shich'í' nohkáh hádaaht'íí da, dahazhí' daahinołnaa doleelgo.

41 Nnee shídnłshíí doo biká desh'íí da.

42 Nohwídaagonsi, Bik'ehgo'ihí'nań nohwił daanzhooníí doo la' be'ádaanoht'ee da.

43 ShiTaa bizhi'íí bee niyáá ndi doo hádaashoht'íí da: áídá' la'i dabíí bizhi'íí yee nyááyúgo, án zhá hádaaht'íí doo.

44 Dánohwíí daalınołsiníí hádaaht'íídá', Bik'ehgo'ihí'nań dała'áhi bits'á'dí' idilziníí doo hádaaht'íí da, áídá' hagog'éégo da'ohdlaq?

45 ShiTaa bińáál nohwik'izhí' dish'aah doo daanołsi da le': Moses nohwik'izhí' dez'aq, bada'ohlíí n'íí.

46 Moses daahohdlaqyúgo shíí daashohdlaq doleel ni', shaa k'e'eshchííhíí bigha.

47 Áídá' bíí k'e'eshchiiníí doo daahohdlaq dayúgo, hagog'éégo shiyati'íí daahohdlaq áídá'?

6

1 Díí bikédí'go Jesus túsikaaníí, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanádzaa.

2 Áígee nnee láágo biké' onalsáá, godiyihgo áná'ol'íhíí kah yaa nakaihíí yá ánát'íhíí daayo'íigo.

3 Jesus dzilyú háyáá, akú bitsilke'yu yil dinezbì.

4 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyaa'íí biká' ngonyáá.

5 Jesus déz'íigo nnee láágo bich'ì' nálseelgo yiltsaa'dá' Philip gáyihnií, Hagot'éégo bán nadaahiilniih, díí nnee dawa da'iyaa'go?

6 Díí áníhíí daazhógo Philip bebígozìhgo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígótsì ndi.

7 Philip gábihnií, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznií ndi da'á' ntíigo ayáhágo bita'isné' ndi, doo bínenol'aa at'éé da.

8 Bitsilke'yu da'á' Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábihnií,

9 Kú la' ishkiin bán dijolé ashdlá'i barley alzáhi yisné', lóg naki bilgo: áidá' hagot'éégo dawa bínel'aa, nnee lánihíí?

10 Jesus bitsilke'yu gáyihnií, Nnee dinohbìh, daabil'dohnií. T'oh dázhó láágo lèk'e. Áík'ehgo nnee dinezbì, ashdladn doo náhóltagyú áholáni shì.

11 Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oska'adá', bitsilke'yu yaa daizné', áidí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaníí yitada'iznií; lógíí áldó' da'ái k'ehgo, dá daabil'hwiihzhì'.

12 Dawa náda'isdjìdgo, bitsilke'yu gádaayihnií, Ch'ékaadíí nádaaholá, doo la' da'ííí hileehgo da.

13 Áík'ehgo aḡł nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbi, bán ashda'i bits'á'dí' ch'ené'íí, nḡee yi'oh da'iyááhíí.

14 Nḡeehíí Jesus godiyihgo adzaahíí daayiltsaḡdá' gádaanii, Án da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidihíí, ni'goszán biká'zhí' hiñáhi.

15 Jesus nḡee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígolsiḡdá', dasahn dziyú ch'a'onánóot'iiḡ.

16 O'i'ááyú bitsilke'yu túsikaayú onanákaí,

17 Akú tsina'eelíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bił dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godilhił gozliḡdá' Jesus doo hwahá baa hiñáh da.

18 Tú nádidáh, adiiḡ nyolhíí bigḡ.

19 Taagi dagohíí díí'i shí dahgostoyú bił oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eelíí yich'í' higaalgo daayiltsaḡ: áík'ehgo tsídaadesyiz lék'e.

20 Áídá' Jesus gádaabilḡii, Shíí ásht'ii, doo ndaaldzid da.

21 Áídí' bił daagozhóḡgo tsina'eelíí beh nḡáh, daabilḡniid: dagoshch'í' ni'zhí' bił nda'iz'eel, deskai n'yú.

22 Iskaḡ hik'e nḡee túsikaaníí hanaayú naháztaaníí akú tsina'eelíí dała'á zhá si'aḡ n'go daayo'ii, la'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eelíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áídá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'ii.

23 (Jesus bán ya'ihénziḡgo oskaḡdíí bikédí'go, bán daach'iyáḡ n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelíí ndaahaz'eel.)

24 Áík'ehgo nḡee Jesus la'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagolsiḡdá', dabíí tsina'eelíí yeh heskaigo,

Capérnaum golzeeyú bił oda'iz'eel, Jesus yíka daantaago.

25 Túsikaaníí hanaadí' baa hikaidá' gádaabiñii, Ich'ígó'aahíí, dadá' kú nyaa?

26 Jesus bich'í' hadzii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishñii, Doo godiyihgo ánásht'íííí daah'íí n'íí bighą shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldiđ n'íí zhą bighą ádaht'íí.

27 Doo hidán da'ííí hileehíí bighą nada'ohsiid da, hidán dahazhí' ihi'naazhí' nnel'aahíí zhą hádaht'íí, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'nań shiTaa, bíyéé nshłigo shebígózhgo shiká' izkał.

28 Áídí' gádaabiñii, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'ihí'nań binasdziidíí nadaahiidziid?

29 Jesus gádaabiñii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'ń daashohdłągo.

30 Áík'ehgo gádaabiñii, Godiyihgo be'ígóziníí daat'éhi nohwıł ch'í'nah ánle'go daahiiltséhgo daanohiidłą doleel? Itah áná'ol'íííí daat'éhi án'íí?

31 Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'igolíyú manna daayiyąą leh lək'e: díńko bek'e'eshchiiníí k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyąą.

32 Jesus gánádaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishñii, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'né' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'.

33 Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bánhi at'éé, án ni'gosdzán biká' nneehíí ihi'naa yaa yiné'.

34 Gádaabil̄nii, NohweBik'ehń, díí báníhíí dayúweh nohwá dihií'né' le'.

35 Jesus gádaabil̄nii, Shíí bán be'ihí'naahíí nshłj̄: dahadín shaa nyááhń doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaąhń doo dibá' holeeh at'éé da.

36 Ilk'ida' gádaanohwıldéniid, Daashoh'íí ndi doo daashohdlaą da.

37 ShiTaa shaa yinilíí dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhń doo yó'ósht'e' at'éé da.

38 Yaaká'dí' níyáá, doo dashíí háshł'ííyú ánásht'íłgo da, ndi shinł'a'ń dabíí hát'ííyú ánásht'íłgo niyáá.

39 Díínko shiTaa shinł'a'ń hát'íí, shaa yinilíí doo ła' shich'a'otłíish da, áídá' nnágodzaahíí bijj̄ dawa nádaabihishnah doleel.

40 Díínko shinł'a'ń hát'íí, hadín shíí, biYe' nshłiiníí, sho'iiníí ła'íí shodlaaníí ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hińaa doleel: áík'ehgo nnágodzaahíí bijj̄ nábihishnah doo.

41 Yaaká'dí' bán nke'né'íí nshłj̄, n̄ihíí bighą Jews daanlíni baa daanet'íí lək'e.

42 Áí gádaałkdi'nii, Díń la' Jesus, Joseph biye', báą bitaa bilgo bídaagonłzihíí át'íí ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, n̄ii áídá'?

43 Áík'ehgo Jesus gádaabil̄nii, Doo shaa daaneht'íí da.

44 Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shinł'a'ń shich'í' ábíílaayúgo zhá: nnágodzaahíí bijj̄ nábihishnah doleel.

45 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchj̄ gáníígo, Dawa Bik'ehgo'ihí'nań bil ch'ídaago'aah doleel. Dahadín shiTaa yidezts'ąągo bits'á'dí' ígoł'aaníí shaa hińáh.

46 Da'ágát'ée ndi doo hadín shiTaa yo'j̄i da, shíí bits'á'dí' nsh̄iiníí zhá shiTaa yiłtsaa.

47 Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaanohwĩd̄ish̄n̄ii, Shodlaan̄íí ihi'n̄aa doo ngonel'aq̄ dahíí yee hiṅáhi at'ée,

48 Bán be'ih̄i'n̄aahíí nsh̄j̄i.

49 Bits'á'dí' daadesona'íí da'igol̄j̄iyú manna daayiyaa n'íí nanezna'.

50 Díínko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'ée, n̄nee yiyaa go doo datsaah da.

51 Shíí bán hiṅaahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nsh̄j̄i: dahadín díí bánhíí yiyaa yúgo dahazh̄i' hiṅaa doleel: ni'gosdzán biká' n̄nee bán yee daah̄inaa doleelgo baa daanshné'íí shits̄i' at'ée.

52 Jews daanl̄ini lahada'dit'áhgo gádaaĩldi'n̄ii, Hagot'éego díí n̄neehíí bits̄i' nohwaa yiné'go daahiidaq̄?

53 Jesus gádaabiṅn̄ii, Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaanohwĩd̄ish̄n̄ii, Shíí n̄nee k'ehgo Niyááhíí shits̄i' daahsaq̄go, la'íí shidił daahdl̄aa yúgo zhá ihi'n̄aahíí nohwiyi' gol̄j̄i.

54 Hadín shits̄i' yiyaan̄íí la'íí shidił yidlaan̄íí ihi'n̄aa doo ngonel'aq̄ dahíí yee hiṅáhi at'ée; nnágodzaahíí bij̄j̄i nábihish̄nah doleel.

55 Shits̄i' da'an̄ii hidán át'ée, la'íí shidił da'an̄ii hidlaan̄íí át'ée.

56 Hadín shits̄i' yiyaan̄íí la'íí shidił yidlaan̄íí shiyi' gol̄j̄i, bíí ałdó' biyi' gonsh̄j̄i.

57 ShiTaa hiṅáhi shinł'a'híí k'ehgo, la'íí shiTaa bee hinsh̄naahíí k'ehgo hadín shiyaan̄íí shee hiṅaa doleel.

58 Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'ée: doo daanohwitaa n'íí manna daayiyaa ndi nanezna' n'íí k'ehgo da: hadín díí bán yiyaan̄íí dahazh̄i'

hin_{aa} doleeł.

⁵⁹ Capérnaum golzeegee ilch'ígó'aahgo ágán_{nii}, Jews ha'ánátséh goz'ąą yuñe'.

⁶⁰ Łąągo biké' hikaahíí aí daidezts'ąądá' gádaa_{nii}, Dázho doo bígózi dahi yee aníí; hadín aí yígółsį?

⁶¹ Biké' hikaahíí Jesus anííhíí yaa yída'iltahgo yígółsį, áík'ehgo gádaabi_{nii}, Díí ádish_{nii}híí doo nohwil daabik'eh da née?

⁶² Shíí, n_{nee} k'ehgo Niyááhíí, dabíntsé sídáá n'yú shil onágodzaago daashoh'įyúgo, nt'é daadoh_{nii}?

⁶³ Spirit-híí ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'íhíí doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'į' hasdziihíí spirit hik'e ihi'naahíí at'éé.

⁶⁴ Áídá' nohwitahyú ła' doo da'ohdłąą da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíí doo daabodłąą dahíí, ła'íí hadín ch'íbido'aakn yígółsį.

⁶⁵ Áík'ehgo gánadí'n_{nii}, Díí bighą gádaanohwid_{nii}, Doo hadín dabíí bik'ehgo shaa hináh da, shiTaa bik'ehyúgo zhą.

⁶⁶ Díí bikédį'go biké' hikaah n'íí łąągo t'ąązhį' ádaadzaago, doo dayúweh yil nakai da lék'e.

⁶⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahíí gádaayi_{nii}, Nohwíí akdó' shits'ą' dahdohkáh née?

⁶⁸ Simon Peter gábi_{nii}, NohweBik'ehń, hadín bich'į' nkáhgo áídá'? Dani zhą yati' dahazhį' be'ihí'naahíí bee yáńti'.

⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biYe' nłįgo, daahosiidłąągo da'anįigo bídaagonłį.

⁷⁰ Jesus gánadaabiłdo'n_{nii}, Nohwíí nakits'ádah hoł'eehíí hanohwiñil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nłį.

71 Áí Judas Iscáriot, Simon biye' áyih̄nii: án nakits'ádah itah nlíni ch'íbedo'aak̄n nl̄i.

7

1 Díí bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanlíni daabizih̄heego hádaat'ih̄hí bigh̄a.

2 Jews daanlíni t'ohdahskán yun̄e' náda'id̄ih̄hí biká' ngonyáá.

3 Jesus bik'isyú gádaabīn̄niid, Kodí' dahnn̄áhgo Judéayú n̄n̄áh, ákú níké' hikaahíí áná'íl'ih̄hí daayil̄tséh doleēhí bigh̄a.

4 Nnee shígózi le' nziníí doo dánant'í'ego ánát'ih̄l da. Díí baa nannaayúgo, ni'godsán biká' nnee bík ch'í'nah ád̄ilzi.

5 Bik'isyú ndi doo daabodl̄a da.

6 Jesus gádaabīn̄ni, Shíí t'ah doo shaa gowáh da: áidá' nohwíí zh̄a da'ádzaagee nohwaa gowáh.

7 Ni'godsán biká' nnee nohwíí doo nohwik'edaann̄ih da; dénch̄o'go ánádaat'ih̄l dish̄niigo baa nagosh̄ni'híí bigh̄a shíí zh̄a shik'edaann̄ih.

8 Dánohwízh̄a da'id̄aayú dohkáh: shíí t'ah doo shaa gowáh dahíí bigh̄a doo dak'ad da'id̄aayú déyáá da.

9 Ágann̄iidá' da'ákú Gálilee golzeeyú sidaa l̄ék'e.

10 Bik'isyú da'id̄aayú okaihíí bikédí'go, bíí ałdó' dánant'í'ego ákú óyáá.

11 Da'id̄aagee Jews daanlíni biká daadéz'ih̄go, Ánhíí hayú? daabīn̄ni.

12 Nnee bitahyú lą́ągo baa daanet'íí lék'e: la', Nnee nlt'éhi nlii, daaniidá' la'íí, Dah, nnee ch'a'oyilkaadi nlii, daanii.

13 Áídá' Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą doo ch'í'nah baa yádaakti' da.

14 Da'idąąhíí da'ihni'yú goldohdá' Jesus da'ch'okąąh goz'ąąyú óyáągo ilch'ígó'aah.

15 Jews daanlíni bił díyadaagot'ee gádaaniigo, Hagot'éégo díí nneehíí dawahá yígółsi, doo ółtagyú nayaa dadá'?

16 Jesus gádaabilnii, Ilch'ígonsh'aahíí doo dashíí ádíshnii da, shinł'a'n ániihíí át'éé.

17 Nnee la' Bik'ehgo'ihinań dáhat'ííhíí ánát'íił hat'ííyúgo, ilch'ígonsh'aahíí Bik'ehgo'ihinań bits'ą'dí'hi at'éé, dagohíí dashínik'ehgo yashti'íí yígółsi doleel.

18 Dahadíń dabínik'ehgo yakti'íí dabíí ízisgo ádestii hat'íí: áídá' hadín binł'a'n ízisgo ágot'eehíí yá hát'ííníí, án da'anii ánii, áík'ehgo án biyi' lé'gochoohíí da'ádih.

19 Ya' Moses begoz'aaní yee doo nohwá ngon'ąą da née? Áídá' doo la' bikísk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bighą daashizolhee hádaakt'íí?

20 Nneehíí gádaabilnii, Ch'iidn niyi' golii lą́ą: hadín nizilhee hat'íí?

21 Jesus gádaabilnii, Dałán áná'í'íidgee nohwil díyadaagot'ee ni'.

22 Moses círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'ąą; (ndi Moses doo bits'ą'dí' begodeyaa da, daanohwitaa n'íí bits'ą'dí';) áík'ehgo godilziníí bi-jii nnee círcumcise ádaahle'.

23 Godilziníí bijii Moses yegos'aaní doo

k'ích'idzjís da doleethíí bighą nnee círcumcise alzaayúgo, godilziníí bijjii nnee bits'í dawa nkt'éégo ánáshdlaahíí bighą shich'í' hadaashohkee née?

24 Doo da'ánoliníí zhą bee aayádaakti' da, áidá' da'anii ágot'eehíí bee aayádaakti' le'.

25 Jerúsalemgee nnee ła' gádaanii, Dín daayizilheego hádaat'iníí shı ya'?

26 Án kú doo biini' hah dago yałti'go naghaa, áidá' doo nt'é daayilnii da. Nant'an daanlíni dín da'anii Christ nliigo yídaagoksıjıd shı.

27 Áidá' díí nnee hadi' naghaa shıhíí bídaagonłzi: Christ nyáágo hadi' naghaa shıhíí doo hadín yígółsi da doleel.

28 Áík'ehgo Jesus da'ch'okąąh goz'aą yune' ilch'ígó'aahgo gáníí, Shídaagonłsi, ła'íí hadi' nashaahíí bídaagonłsi: doo dashíí hásh't'ıjgo niyáá da, shin'a'n da'anii, án doo bídaagonłsi da.

29 Shíí bígonsı; shin'a'go bits'á'dí níyááhíí bighą.

30 Áík'ehgo ha'ádaabikt'e' hádaat'ıj: ndi doo daabiktsood da, doo hwahá bidizi'deethíí biká' ngowáh dahíí bighą.

31 Nnee łaágo daabosdlaądgo gádaanii, Christ nyáágo, díí nnee godiyıhgo áná'ol'ıjıí bitisgo áná'ol'ıjı doleel née?

32 Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzıjıdá', okąąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi ła'íí Phárisees daanlíni bıłgo aasinilíí bich'ı' odais'a', daabiktsoodgo.

33 Jesus gádaabılınii, Dét'ıhézhı' t'ah nohwıl nashkai, áidı' shin'a'n bich'ı' nádésdzá.

34 Shıka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da.

³⁵ Jews daanlíni gádaakídi'nii, Díi nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliiní doo Jews daanlii dahíi bitahyú iktanáhosaa n'íi yich'i' deyaayú, doo Jews daanlii dahíi yił ch'ídaago'aahgo aníi shi?

³⁶ Nt'é níigo anii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: ła'íi, Hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da?

³⁷ Da'idaaníi bennágódáhíi bijii, nnee łaágo ıla'adzaahíi bijii, Jesus hizi'dá' adíid hadziigo, Dahadín dibá' siliihn shich'i' nowáhgo odlaa, nii.

³⁸ Dahadín shodlaahn biyi'dí' tú hináhi hálíi doleel, Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinii k'ehgo.

³⁹ (Díi k'ehgo Holy Spirit yaa yałti', án hadíi daabodlaaníi bee baa godot'aak: Holy Spirit doo hwahá hadín baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'éehíi doo hwahá ch'i'nah ábi'dilne' dahíi bigha.)

⁴⁰ Nnee łaágo díi yati'íi daidezts'aadá' gádaanniid, Díi da'anii Bik'ehgo'ihinań binkááyú Na'iziidíi át'íi łaá.

⁴¹ ła'íi gádaanii, Díi da'anii Christ nlii łaá. ła'íi gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán?

⁴² Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinii sha' gáníi, Christ David hat'i'íi bits'a'dí' goleeh, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golíi lek'egee?

⁴³ Áík'ehgo áígee Jesus bigha nnee ilts'a'kai.

⁴⁴ ła' daabiłtsod hádaat'ii ndi doo daabiłtsod da.

⁴⁵ Aasinilíi okaah yedaabik'ehi itisyú nadaan-deehi ła'íi Phárisees daanlíni biłgo yaa nákaigo gádaabiłnii, Nt'é bigha doo daahoktsod da?

46 Aasiñilíí gádaabiñii, Doo ła' n̄nee díí n̄neehíí k'ehgo yałti' da.

47 Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'n̄niid, Ya' nohwíí ałdó' nohwich'ì' na'deshch'a' n̄ée?

48 Ya' ła' nant'án daanlíni dagohíí Phárisees daanlíni daabosdląą n̄ée?

49 Áídá' díí n̄neehíí begoz'aaníí doo yídaagołsì dahíí nchọ'íí bee bá ha'odzii.

50 Nicodémus, Phárisees itah n̄líni, (łah tł'é'yú Jesus yaa nyáá l̄ék'e n'íí,) gádaabiñii,

51 Bedaagosiil'aaníí k'ehgo ya' n̄nee dá doo daadihiits'ihé, ła'íí dá doo ánát'ìłłíí bídaagonłzìhé baa yáhiilti' n̄ée?

52 Áík'ehgo gánádaado'n̄niid, Ya' ni ałdó' Gálileedí' nanna n̄ée? Bik'ehgo'ihì'nań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi' dín'ìí, áík'ehgo bígonłsìh̄h̄ ndi at'éé: Bik'ehgo'ihì'nań binkááyú na'iziidi doo ła' Gálileedí' hígháh golzee da.

53 Áídí' n̄nee dawa bigowąyú nnáheskai l̄ék'e.

8

1 Jesus dził Olives golzeeyú óyáá.

2 Dázhó t'ahbì da'ch'okaąh goz'aąyú nádzáá l̄ék'e, akú n̄nee dawa baa ła'adzaa; áík'ehgo nezdaago biłch'ídaago'aah.

3 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ìłchíhi hik'e Phárisees daanlíni biłgo isdzán ła' baa yìł hikai, án nant'ì' naghaago bigozìid l̄ék'e; áík'ehgo isdzánhíí ıl̄nì'zhì' ndaist'e'dá',

4 Jesus gádaayil̄nii, ılch'ígó'aahíí, díí isdzánhíí nant'ì' naghaago, da'an̄ii ánát'ìłłgo bígozìid.

5 Ágádaat'iiníí bił ndaats'inolne' le'gá, niigo Moses nohwee ngon'áá ni', begoz'áni biyi': nihíí ánniiyúgo nt'é níni?

6 Nayídaantaahgo ágádaayihni, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezeh yi'iyú k'e'eshchij lək'e, doo yidezts'aą da hik'ehgo.

7 Dayúweh nahódaadikidgo Jesus hizigo gádaabihni, Nohwitahyú la' bincho' da'ádihíí ntsé idolne'.

8 Áígee hayaa ánádzaago bigan yee leezeh yi'iyú k'ená'eshchij lək'e.

9 Nnee díí daidezts'aądá' bincho' daagolíníí yídaagołsiidgo, báyándí' ání nagháhíyú onáhezkai: áík'ehgo Jesus dasahn ch'íntkizh, isdzán bádihgee siziiníí bilgo.

10 Jesus hadag adzaago isdzán zhá sizijigo yiltsaągo yich'í' hadzii, Isdzán, nnee ncho' daanihíihí hayú okai? Ya' doo la' nnee nił ch'ígonyíí da?

11 Isdzánhíí gábihni, SheBik'ehń, doo hadín da. Jesus gánábildo'niid, Shíí ndi doo nił ch'ígonoshheeh at'éé da: ti'i, ncho'íí bee ánáo'ne' hela'.

12 Łah Jesus nnee gánádaayildo'niid, Shíí ni'gosdzán biká' nnee begot'iiníí nshij: dahadín shiké' higaahn doo chagołheelyú higaal da doleeł, áídá' ihinaa be'idindláádíí bíyéé doleeł.

13 Phárisees daanlíni gádaabihni, Dani zhá ádaa nagolní'; ádaa nagolní'íí doo da'anii da.

14 Jesus gábihni, Dashíí ádaa nagoshni' ndihíí ádaa nagoshni'íí da'anii: hadí' níyááhíí la'íí hayú déyááhíí bígonsihíí bigha; áídá' nohwihíí hadí'

níyááhíí lá'íí hayú déyááhíí doo bídaagonoŋsi da.

15 Nohwihíí n̄nee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíí doo hadín baa yashti' da.

16 Áídá' shíí aayashti'yúgo, aayashti'íí da'aníihi: shíí doo dasahn aayashti' dahíí bigha, shíí lá'íí shiTaa shinl'a'n bílgo aayáhiilti'.

17 Bedaagosol'aaníí biyi' n̄nee naki dálekt'éégo yaa nadaagolni'yúgo da'anii golzeego dahgoz'aa.

18 Dashíí ádaa nagoshni', lá'íí shiTaa shinl'a'n ałdó' shaa nagolni'.

19 Áík'ehgo gádaabikni, NiTaahíí hayú? Jesus gánádaabikdo'n̄iid, Shíí doo shídaagonoŋsi da, shiTaa ndi doo bídaagonoŋsi da: shídaagonoŋsiyúgo shiTaa ałdó' bídaagonoŋsi doleel ni'.

20 Jesus zhaali ikh'i'nihini'niil goz'aa yune' aníí, da'ch'okaqah goz'aa yune' ikh'ígó'aahgo: áídá' doo hadín bitsood da laa: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bigha.

21 Jesus gánádaabikdo'n̄iid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'ii doleelgo t'ah ncho'go ánádaah't'iiłgo nanohne' doleel: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da.

22 Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, n̄iihíishá', dabíí adizildeego anii née?

23 Áídí' gádaayikni, Nohwíí yáá bitl'ááhdí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'godzán biká' n̄nee daanohłji; shihíí doo ni'godzán biká' n̄nee nshłji da.

24 Áí bigha, T'ah ncho'go ánádaah't'iiłgo nanohne', daanohwıldishni: án nshkiińí doo daahohdlaa dayúgo, t'ah ncho'go ánádaah't'iiłgo nanohne'

doleel.

²⁵ Áík'ehgo gánádaabil̄do'n̄iid, Hadín l̄áá ánt'íi? Jesus gádaabil̄n̄ii, Dantsé nohwil̄ nagosisn̄i'dá' ánsht'ee daanohwilk̄dishn̄ii n'íi, da'án ánsht'ee.

²⁶ T'ah l̄áágo nohwich'í' hasdziih godziih, l̄áágo nohwaa yádaashti' doleel: áidá' shin'á'n da'an̄iigo, án shil̄ nagosn̄i'íi zh̄á ni'gospdzán biká' n̄nee baa bil̄ nagoshn̄i'.

²⁷ Jesus biTaa baa yahti'íi doo yídaagos̄i da.

²⁸ Jesus gánádaabil̄do'n̄iid, Shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, dahdaashōktehdá', án nshl̄ijhíi bídaagonos̄i ndi at'éé, dashíi shínik'ehgo doo nt'é áshle' da; áidá' shiTaa shil̄ ch'ígon'ááníi bee yashti'.

²⁹ Shin'á'n t'ah bil̄ nshl̄ij: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshikt'e' da; dá bik'ehn dá bil̄ bik'ehyú ánásht'íj̄l.

³⁰ Ágáníigo yahti'gee l̄áágo daabosdl̄áad.

³¹ Jews daanl̄ini Jesus daayosdl̄áadíi gádaayil̄n̄ii, Shiyati'íi dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'an̄ii shiké' hikaahíi daanohl̄ij;

³² Áík'ehgo da'an̄ii ágot'eehíi bídaagonos̄i doleel, áidí' da'an̄ii ágot'eehíi ch'ídaanohwin̄íi.

³³ Gádaayil̄n̄ii, Abraham hat'i'íi daandl̄ini ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiidl̄ij da: áidá' hagog'éégo ánn̄ihi, Ch'ídaanohwide'n̄ii, n̄n̄iihíi?

³⁴ Jesus gádaabil̄n̄ii, Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaanohwilk̄dishn̄ii, Dahadín nch̄o'go ánát'íj̄kí nch̄o'íi yisna' n̄l̄ij.

³⁵ Isna' nliiníi doo dahazh̄i' binant'a' bigow̄a yun̄e' gol̄íi da: áidá' biye'híi zh̄á dahazh̄i' bigow̄a yun̄e' gol̄íi.

³⁶

Áík'ehgo

Bik'ehgo'ihí'nañ

biYe' ch'ídaanohwiznilyúgo, da'aniiigo
ch'ídaanohwi'des'níl.

37 Abraham hat'i'i daanohliigo nohwígonsi;
da'ágát'éé ndi daashizothee hádaht'íi, shiyati'íi
doo hak'i nohwiyi' bá goz'ąą dahíi bighą.

38 Shíi shiTaa bits'ą'dí' bígoł'ąąhíi bee
nohwich'í' yashti': nohwihíi nohwitaa bits'ą'dí'
bídaagonoł'ąąhíi ánádaht'íi.

39 Áídí' gádaabiłnii, Abraham bits'ą'dí'
daadihe'na'. Jesus gádaabiłnii, Abraham
bichągháshé daanohliiyúgo Abraham at'íiníi
k'ehgo ánádaht'íi doleel ni'.

40 Áídá' k'adíi daashizothee hádaht'íi, shíi da'anii
ágot'eehíi Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' disiits'áni baa
nohwił nagoshni': díi doo Abraham ye'at'éé da ni'.

41 Nohwíi nohwitaa ánát'íiłíi k'ehgo ádaht'íi.
Áídí' gádaabiłnii, Néé nant'í' na'ildeehíi doo
bits'ą'dí' daagosiidlii da; néé nohwiTaa dał'a,
ái Bik'ehgo'ihí'nań.

42 Jesus gádaabiłnii, Bik'ehgo'ihí'nań
daanohwiTaa nliiyúgo, nohwił daanshoq doleel
ni': Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'go niyááhíi bighą;
doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'nań shinł'a'.

43 Nt'é bighą'shiyati'íi doo bídaagonołsi da? Shiy-
ati'íi doo ídaayełts'ąą hádaht'íi dahíi bighą.

44 Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, án hat'íi
daanohlii, áik'ehgo nohwitaa ncho'go hat'íiłíi
k'ehgo ádaht'íi: dantsé godeyaadí nnee nailtseedi
nlii, bíi ł'íi da'anii ágot'eehíi doo nałinkł'og da,
da'anii ágot'eehíi doo ł' biyi' golíi dahíi bighą.
Łé'ikchoogo yakti'dá' dabíi ye'at'éhi yee yakti':
łé'ikchóhi nliigo, łé'ichoohíi bitaa nlii.

45 Áídá' shíí da'anii ádishñiihíí bigha doo daashohdlaa da.

46 Hadín la' dénchq'go ánasht'ijíí ch'íshinoh'áah? Áídá' da'anii ádishñiiyúgo, nt'é bigha doo daashohdlaa da?

47 Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bíyééhíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yídésts'aa: Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíyéé daanohjí dahíí bigha doo ídaayéts'aa da.

48 Jews daanlíni gádaabiñii, Samáritan nílni, ch'iidn niyi' golíni, daaník'n'ñiihíí da'anii ádaan'ñii shí ya'?

49 Jesus gáníí, Ch'iidn doo shiyi' golíí da; áídá' shiTaa diníksí, nohwihíí doo daashidinóksí da.

50 Nñee daashidnłsiníí doo biká désh'jé da: dała'áñhíí zhá aí yiká déz'jé, án aayánáltih doleel.

51 Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíłdishñii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíí, da'itsaahíí doo yo'jé da doleel.

52 Jews daanlíni gánádaabiłdo'ñiid, K'adíí nídaagosiilzjíd, ch'iidn niyi' golííhíí. Abraham daztsaa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí nanezna'; áídá' ni áññii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'ééhíí da'itsaahíí doo yolih at'éé da, nñii.

53 Ya' ni nohwitaa Abraham daztsaa n'íí bitisgo ánt'éhi née? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí nanezna' n'íí ałdó': hadín ląą ánsht'ee nñzi?

54 Jesus gabiñii, Shíí ádiłdinszjúgo, ádiłdinszjéhíí doo nt'é da: shidi'dilzjéhíí shiTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiıkąąhń, daabiłdohñii:

55 Áídá' nohwíí án doo bídaagonóksí da; shíí zhá

án bígonsį: Doo án bígonsį da, dishniiyúgo, nohwí k'ehgo lé'ishchóhi yishleeh: áídá' shíí án da'aniigo bígonsį, biyati'íi bikísk'eh ánsht'ee.

⁵⁶ Nohwitaa Abraham n'íi shee hayılkaahíi yiltséngo bił gozhóó ni': áí yiltsaądá' bił gozhóó ni'.

⁵⁷ Jews daanlíni gádaabilnii, Doo hwahá ashd-ladin nił légódał dadá', hagog'éégo Abraham hí'íi lán?

⁵⁸ Jesus gádaabilnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Abraham dabínségo shíi ánsht'ee.

⁵⁹ Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daabołne' nt'éégo Jesus bits'aą ndest'íidgo, da'ch'okąąh goz'aądí nnee biyi'dí' ch'ínádzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bińáá ágodįhgo gozlíni sidaago yiltsaą lęk'e.

² Bitsilke'yu nabídaadilkid, NohwiNant'a', hant'é bighą díi nneehíi bińáá ágodįhgo gozłiį? Hadín nchọ'go adzaa, díi nneehíi née, dagohíi báą hik'e bitaa née?

³ Jesus gádaabilnii, Díi nneehíi, ła'íi báą hik'e bitaa doo nchọ'go ádaadzaa da: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań áná'ol'įhíi bee ch'í'nah alne'híi bighą at'éé.

⁴ T'ah got'įidá' shin'fa'ń binasdziidíi áshle': tł'égohíi doo hadín na'iziid da.

⁵ T'ah ni'godzán biká' nashaadá' ni'godzán biká' nnee begot'iiníi nshłiį.

⁶ Ágánńiidá' ni'zhį' hadnzhéégo bizhígíi leezh yił naidiziidgo nnee bińáá ágodinihíi bińáágee yídezhizh,

7 Gábilniigo, Ti'i, tá'ngisyú n̄náh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo n̄neehíí tá'digisyú óyáá, áídí' go'jigo nadzá.

8 N̄nee bit'ahdí' daagolíníí, la'íí bináá ágodjhdá' daabo'jii n'íí gádaanii, Díí n̄neehíí idókeedgo sídaa n'íí ya'?

9 La'íí gádaanii, Án át'jii: la'íí, Án ga'ánolini at'jii, daanii: bíí, Shíí ásht'jii, nii.

10 Áík'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdljii? daabilnii.

11 Gáníí, N̄nee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyíílaago, shináá yídezhizhdá' gáshlnniid, Ti'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shináá nágosdljii.

12 Ánhíí hayú? daabilnii. Doo bígonsj da, nii.

13 N̄nee bináá ágodjhd n'íí Phárisees daanlíni yaa yil hikai.

14 Jews daagodn̄siníí bijjii Jesus gosht'ish áyíílaago n̄nee bináá nágosdljii lèk'e.

15 Phárisees daanlíni nabidaadilkid, Hagot'éégo nináá nágosdljii? Gádaayilnii, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'jii násisdljii.

16 Phárisees daanlíni la' gádaanii, Díí n̄neehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi da laa, godilziníí bijjii doo godn̄sj dahíí bigha. La'íí gádaanii, Hagot'éégo n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidn̄sj dahíí godiyihgo áná'ol'jii? Áík'ehgo bigha ilts'á'kai.

17 N̄nee bináá ágodjhd n'íí gánádaayildo'n̄niid, Nihíí nináá ánágodlaahíí nt'é biln̄nii? Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi at'jii bildishn̄ii, nii.

18 Jews daanlíni n̄nee bináá ágodjhd n'íí bináá nágosdljiihíí doo daayodlaa dago báá hik'e bitaa

yiká ánniidgo,

19 Nayídaadiłkid, Ya' díí nohwizhaazhé biṇáá ágodı̄hgo gozlı́ı dohṇii n'íı née? Hagot'éégo go'ıı k'adı́ı?

20 Báá hik'e bitaa gádaabiṇii, Díń nohwizhaazhé át'éégo bígonlzı, biṇáá ágodı̄hgo gozlı́ı ni':

21 K'adı́ı hagot'éégo go'ıı, hadı́ń biṇáá ánágodlaahı́ı doo bígonlzı da: án goyaą silıı; nahódaadołkid: dabı́ı ádáyalti' le'.

22 Báá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhı́ı bigha ádaanıı lék'e: dahadı́ń, Christ at'ı́ı, niigo baa nagolni'yúgo Jews ha'ánátséhdı́' ch'élt'e'go ilk'idá' ndaagoz'ąą lék'e.

23 Áı bigha báá hik'e bitaa ágádaannıid, Áń goyaą silıı; nahódaadołkid.

24 Nnee biṇáá ágodı̄h n'ı́ı yiká ánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihı'nań zhá ba'ihéınzı: díı nneehı́ı Bik'ehgo'ihı'nań doo yidnı́sı dago bídaagonlzı, daanıı.

25 Nneehń gánı́ı, Bik'ehgo'ihı'nań doo yidnı́sı da shı́hı́ı, yidnı́sı shı́hı́ı doo bígonsı da: da'ágát'éé ndi dała'á zhá bígonsı, shı́náá ágodı̄h n'ı́ı, k'adı́ı gosh'ıı.

26 Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo ánı́ılaa? Hagot'éégo niṇáá ná ánágodlaa?

27 Nneehń gádaabiṇii, İlk'idá' nohwıl nagosisni' ndi doo daashidołts'ąą da ni': nt'é bigha nohwıl nanágoshni'? Ya' nohwı́ı ałdó' biké' hikaahı́ı daahleeh née?

28 Ádı́ı' dénchọ'égo bich'ı' yádaakti'go gádaanıı, Ni zhá biké' higaahı́ı nı́ıı dagá; néehı́ı Moses biké' hikaahı́ı daandlı́ı.

29 Bik'ehgo'ihı'nań Moses yich'ı' yałti' n'go

bídaagonlzi: áídá' díí n̄eehíí hadí' naghaa sh̄ihíí doo bídaagonlzi da.

30 N̄eehń gánádaabiłdo'niid, Hagot'éégo hadí' naghaa sh̄ihíí doo bídaagonłsi da, áídá' sh̄ináá shá ánágodlaa.

31 Hadín Bik'ehgo'ihí'nań doo daayidnłsi dahíí doo bídaayést's'ąą dago bídaagonlzi: áídá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nań yokaąhíí, ła'íí án dábił bik'ehgo ánát'ijłíí Bik'ehgo'ihí'nań biyésts'ąą.

32 Ni'gosdzán álzaadí' yushdí' godezt'i'go n̄ee bińáá ágodihgo gozłji n'íí go'ji nasdlji t'ah doo golzee da.

33 Díí n̄eehíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da.

34 Gádaabiłnií, Nchọ'íí zhą bił gosínilínihi, no-hwił ch'ídaagonsh'aah nihó'nií née? Áík'ehgo Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaabist'e'.

35 Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábiłnií, Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' hondłąą née?

36 N̄eehń gáníí, Hadínhíí baa shił nagolni', she-Bik'ehń, áík'ehgo hoshdląą doleeł.

37 Jesus gábiłnií, Iłk'idá' hí'jji, nich'j' yakti'íí án át'jji.

38 N̄eehń, SheBik'ehń, noshdląą, nií. Áídí' yoskaąą.

39 Jesus gáníí, Aayá'iti'híí bighą ni'gosdzán biká'zhj' niyáá, hadíí doo daago'jji dahíí daago'jji nádaadleehíí bighą; áídá' hadíí daago'iinií bińáá ádaagodih daaleeh.

40 Áígee Phárisees daanlíni ła' bit'ahyú nadaazi-iníí díí daidezts'ąądá' gádaabiłnií, Ya' née ałdó' no-hwińáá ádaagodih née?

41 Jesus gánádaabiłdo'niid, Nohwińáá

ádaagodihyúgo nohwinchó'íí ádiḥ doleeł ni':
 áídá' k'adíí, Daagohiit'íí, daadohni; áík'ehgo
 nohwinchó'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadín
 dibelíí ha'ánánií ch'ígót'i'dí' doo ha'ánádáh dadá'
 lahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'íhi dagohíí aay-
 ihi'niíhi nlií.

² Hadín ch'ígót'i'dí' ha'ánádáhíí dibelíí nanyoodi
 nlií.

³ Ch'íná'itḥ yaa sidaahn bá yó'o'itḥ; án bidibelíí
 yich'í' aníigo daidits'ag: dabíí bidibelíí bizhi' yee
 yich'í' aníigo ch'íyihiniíł.

⁴ Dabíí bidibelíí ch'íyihiniíłdá', yádiḥ dahdigháh,
 áík'ehgo dibelíí biké' dahnádiłsééh: bizhiíhíí
 yídaagołsiḥíí bigḥa.

⁵ Nnee doo yídaagołsi dahíí doo yiké' dahdikáh
 da, daazhógo bits'á' dahnádiłsééh; án bizhiíhíí doo
 yídaagołsi dahíí bigḥa'

⁶ Áí Jesus bił ch'ígó'aahgo ádaabiłniid; áídá' nt'é
 niigo anii shihíí doo bił ídaagozi da.

⁷ Jesus gánadaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniigo
 gádaanohwiłdishnii, Shíí ch'ígót'i'íí nshíí, dibelíí
 ha'áná'niłgee.

⁸ Dashíntsé híkaihíí dawa da'in'íhíí ła'íí aadaay-
 ihi'niíhíí daanlií; áí dibelíí doo daabidits'ag da.

⁹ Shíí ch'ígót'i'íí nshíí: hadín shíí shinkááyú
 ch'ínyááhíí hasdádogaal, áík'ehgo ha'ánádáhdí'
 ch'ínádángo da'iyaa doleeł.

¹⁰ In'íhíí in'íhíí bigḥa nadáh, ła'íí na'iltseedhíí
 bigḥa, dawahá da'íí yilchihíí bigḥa: shihíí

ko'ihina' daagolii doleehii bigha niyaa, dazho bitisyu ch'ida'izkaadyu ihinaahii bee daach'ihinaa doleel.

11 Shii dibelii nanyoodii nkt'ehi nshii: dibelii nanyoodii nkt'ehi bi'ihina' ndi bidibelii ya nyine'.

12 Hadii na'iziidii, doo dibelii nanyoodii nlii dahii, doo dibelii biyee dahii, ma'cho higaalgo yo'iidá' dibelii yits'a'yugo nadilwo'i; aik'ehgo ma'chohii dibelii la' yi ndaadeel, la'ihii naholséeh.

13 Na'iziidii daazhogo na'iziidhii bigha, dibelii doo yaa bil goyee dahii bigha yits'a' nadilwo'.

14 Shii dibelii nanyoodii nkt'ehi nshii, shidibelii bidaagonsi, shiyeehii shidaagonsi.

15 ShiTaa shigotsihii k'ehgo shii aldo' shiTaa bigonsi: shi'ihina'ii dibelii ba ndiishne'.

16 Shidibelii lahyugo ha'ansinil: ai aldo' bil nanishkah, ai shizhiihii daidiits'ih doleel; ai da'a'azhi' nandleh, dibelii nanyoodii da'a'a hileeh.

17 Shi'ihina'ii nniishne', nadiidishne' doleelgohii bigha shiTaa bil nshoo.

18 Doo hadin shits'a' naidone' at'ee da, dashinik'eh ndiishne'. Dashii shinawodii bee ndiishne', dashii shinawodii bee nadiidishne'. Dii shiTaa yee sha ngon'aa ni'.

19 Dii yati'hii bigha Jews daanlini its'a'kai.

20 Laago gadaanniid, Ch'iidn biyi' golii, biini' adih; nt'e bigha hidaayo'aa?

21 La'ii gadaanniid, Ch'iidn biyi' golini doo dii k'ehgo yati' da go'ii. Ya' ch'iidn nnee binaa agodinii yinaa ya anagodle' nee?

22 Haigo Jerusaleemgee da'ch'okaah goz'aanii Bik'ehgo'ihina' ba its'agot'aa bee binagongiihgo da'idaagee ngonyaa.

23 Da'ch'okaḡah goz'aḡgee Solomon bich'ínágohin'áḡ yune' Jesus anádaaḡ lék'e.

24 Jews daanlíni baa íla'adzaago gádaabiknii, Da'os'ahzhì' láḡ nohwil nagolní'go ánt'ee? Christ nííyúgo dabígóziḡgo nohwil nadaagolní'.

25 Jesus gádaabiknii, Nohwil nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdlaḡ da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'ííhí dabígóziḡgo yee shaa nagolní'.

26 Áídá' doo shidibehí daanohjí dahíi bigha doo daashohdlaḡ da.

27 Shidibehí shizhiihí daidits'ag, ái bídaagonsi, ái shiké' anákah:

28 Ihi'naa doo ngonel'aḡ dahíi baa daasiiné'; doo da'ílí daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoniil at'éé da.

29 ShiTaa shainilíi dawa yitisgo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiniil yinel'aḡ da.

30 Shíi hik'e shiTaa bilgo daḡa'á ndlii.

31 Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daaboḡe'go.

32 Jesus gádaabiknii, ShiTaa bits'á'dí' nḡ'éégo áná'ol'ííhí doo alch'ídn nohwil ch'í'nah ashlaa da; hadíihíi bigha nádaashidoḡe'?

33 Jews daanlíni gádaabiknii, Nḡ'éégo áná'íl'ííhí bigha doo nádaaninḡe' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ dénchḡ'go baa yán'ti'híi bigha; ni nḡee nílni Bik'ehgo'ihí'nañ áná'íl'ííhí bigha.

34 Jesus gádaabiknii, Dilzini daanohjí nohwildéniid, golzeego nohwá begoz'aaní biyi' bek'e'eshchii shi ya'?

35 Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa daasné'íi nḡee dilzini daiḡniigo yozhiiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi doo k'ihzhì' ngot'aḡ dago;

36 Ya' shíí shiTaa its'á'shínltíígo ni'godzáń biká'zhí' nkeshin'a'íí, Bik'ehgo'íhi'nań nchq'go baa yáńti', daashíldohńii néé; Bik'ehgo'íhi'nań biYe' nshłj, dishńiihíí bigha?

37 ShiTaa ánát'jłhí k'ehgo doo ánásht'jł dayúgo, doo daashohdłą da.

38 Áídá' be'ánásht'jlyúgo, doo daashohdłą da ndi, ánásht'jłhí daahohdłą; áí bee shiTaa shiyi' goljłhí, la'íí shiTaa biyi' gonshjłhíí bídaagonłs, la'íí daahohdłą doleeł.

39 Áí bigha daabiltsoodgo ch'éh ánáadaabil'j; ndi bits'á' hach'iyáá.

40 Áídí' Jesus Jórdan túńlíníí hanaayú onaanádzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'ąązhí'; akú naghaa.

41 Nnee ląągo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyłhgo áná'ol'jłhí áyíłaa da: ndi John díí nneehíí yaa nagolńi' n'íí dawa da'anii lęk'e.

42 Áík'ehgo áíge ląągo daabosdłąd.

11

1 Béthany golzeegee nnee la', Lázarus holzéhi, nńiih lęk'e, áí kłh gozńilgee Mary la'íí bik'isn Martha daagolj.

2 (Áń Maryhíí Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bit-sizíl bee bikee yá k'eyłdee n'íí, án bilah Lázarus holzéhi nńiih.)

3 Lázarus bilahkíí Jesus yich'j' yati' bá ot'ąą, No-hweBik'ehń, nił nzhóni nńiih, daayłńiigo.

4 Jesus yidezts'ąądá' gáníí, Díí nńiihíí doo datsaahgo at'éé da, áídá' Bik'ehgo'íhi'nań ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah álńehgo ágot'j, la'íí

Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah hileeh doleełhíí bigha.

⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn ła'íí Lázarus biłgo bił daanzhoo.

⁶ Lázarus nñihgo ya'ikonziđá', da'akú sidaago naki bee náyiskaą lək'e.

⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Judéayú náádookáh.

⁸ Áídá' bitsilke'yu gádaabihñii, NohwiNant'a', da'ániidego Jews daanlíni nił ndaaziłné'go hádaat'iji ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née?

⁹ Jesus gánádaabiłdo'niid, Ya' dała'á jji doo nakits'adah lénádihikos da née? Dahadín jjiłhíí yiyi' nagmaayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díí ni'godzán biká' begot'iinií yo'jjiłhíí bigha.

¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iinií adihíí bigha.

¹¹ Anniidíí bikédí'go gánádaayilđo'niid, Nohwit'eké Lázarus ilhosh; ch'ínánsiidyú déyáá.

¹² Bitsilke'yu gádaabihñii, NohweBik'ehń, Lázarus ilhoshyú nł'éé nádleeh gádnii.

¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aníí: áídá' bitsilke'yuhíí hánayołgo ilhoshgo ayihñii ląą daanzí lək'e.

¹⁴ Jesus aníita ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo.

¹⁵ Da'ohdłąą doleełhíí bigha doo akú nashaa dahíí nohwá shil gozhóó; ndi haląą bich'iyú dookáh.

¹⁶ Thomas, Dídymus holzéhi, itsilke'yu yił daanlíni gádaayihñii, Néé aldó' akú dookáh, Jesus bił nadaan'ne' doleełgo.

17 Lázarus ilk'idá' le'sitijgo dí'i bee yiskaayú Jesus nyáá lèk'e.

18 Jerúsalemdí' nakidn dahgostoyú shì Bèthany goz'ąą:

19 Áídí' Jews daanlíni ląągo Martha hik'e Mary bilah n'íi bighą bidag yádaakti'go baa heskai.

20 Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'i' yich'i' ch'ínyáągo yaa nyáá, Mary kịh yune' sidaadá'.

21 Martha Jesus gáyihni, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsąą da doleeł ni'.

22 K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bíhónkeedíi naa yiné'go bígonsi.

23 Jesus gábihni, Nilah naadidodaal.

24 Martha gábihni, Nnágodzaahíi bijii nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsi.

25 Jesus gábihni, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihí'naahi nshłi: dahadín shodłayúgo daztsąą ndi, hińaa nádodleeł:

26 Dahadín hińaago shodlaaní doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondłąą née?

27 Martha gábihni, Ha'oh, sheBik'ehń: Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ni'godzán biká' hígháhi níłiigo hoshđłąą.

28 Gánniidá' onádzaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihni, Iłch'ígó'aahíi kú nyáągo nokéed.

29 Mary ái yidezts'ąądá' dagoshch'i' nádiidzaago yich'i' oyáá.

30 Jesus Martha baa nyáá n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kịh goznilyú hígháh da.

31 Jews daanlíni bidag yádaakti'go kịh yune' yił naháztaą n'íi Mary hwéheego nádiidzaago

ch'ínyááhíí daayo'jigo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijú hichagyú deyaa shí, daanii lèk'e.

32 Mary, Jesus sidaayú nyááadá' yiltsaago yiyahzhí' hayaa adzaa gánígo, SheBik'ehń, kú sínidaayúgo shilah doo daztsaą da doleeł ni'.

33 Jesus Mary la'íí Jews daanlíni yil hikai n'íí bilgo daachago yo'jídá' biyi'siziiníí doo bil gozhóó da lèk'e,

34 Áík'ehgo gáníí, Hayú ndaasołtjį lán? Nohwe-Bik'ehń, yushdé' ákú dín'jį, daabilńii.

35 Jesus hichag lèk'e.

36 Jews daanlíni, Dázhó bil nzhóó lèk'e! daanii.

37 Áídí' la' gánádaado'niid, Nńee bináá ágodini déz'jigo ánáyiidlaa n'íí, díí nńee akdó' doo datsaah dago áyíílaa doleeł lán shí ya'?

38 Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijú nyáá. Tsébi'i'án yune' sitjį, tséé binásgee daaden'áągo.

39 Jesus gáníí, Tséé yó'odaah'aah. Nńee daztsaaníí bilah Martha gábilńii, SheBik'ehń, k'adíí nłchó' siljį go'jį, dí'í yiskaądá' daztsaą n'íí bighą.

40 Jesus gábilńii, Ondlaąyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíí hįłtséh doleeł, ya' doo ágánildéniid da lá née?

41 Áík'ehgo daztsaaníí sitjįgee tséé binásgee daaden'aaníí yó'odaiz'ąą. Jesus hadag déz'jídá' gáníí, ShiTaa, shidints'agíí na'ihénsj.

42 Dábik'ehn shidints'ago bígonsj, ndi kú nńee nadaazihíí bighą ádéniid, shinł'a'íí daayodlaą doleełhíí bighą.

43 Ágánniidá' adjįd yiká áníí, Lázarus, aadí' ch'ínńáh, yilńii.

44 Nnee daztsaa n'íi bigan la'íi bikee nadik'a' bik'ídaadesizgo; binii ałdó' nadik'a' bik'ídesizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabihni, K'eda'oh'ad, áik'ehgo dowáh.

45 Áidí' Jews daanlíni láágo Mary yił hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayo'íigo daabosdlaad lək'e.

46 Áidá' la', Phárisees daanlíni yich'í' okaigo, Jesus ánát'íidíi yaa yił nadaagosni'.

47 Áik'ehgo okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bilgo nnee yánádaaltihíi íla'ádaizlaago gádaayihni, Hago láá ádaahi'ne'? Díi nneehíi godiyihgo áná'ol'íihíi láágo ánát'íi.

48 Dayúweh díi k'ehgo ánát'íilyúgo nnee dawa dánko daabodlaah doleehi at'éé; la'íi Romans daanlíni nałséégo nohwi'okaah goz'aaníi la'íi nohwini'íi nohwaa daagohet'aah.

49 Áidí' ái ádaanniidíi la', Cáiphah holzéhi, ái legodzaahíi biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabihniid, Doo nt'é bídaagonołsi da,

50 Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo, áik'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílii hileeh da, ái doo nohwil bídaagozi da láá.

51 Díi doo dabínik'ehgo aníi da: ái legodzaahíi biyi' okaah yebik'ehi da'tiséyú sitíigo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleehíi dabíntse yaa nagolni';

52 Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíi Bik'ehgo'ihinań bichagháshé dawa ilts'á'yú nadaakaihíi dała'ázhí' ánálnéhgo ałdó' bá datsaah doleel.

53 Ái bijjídí' godezt'i'go hagot'éégo Jesus daayizilheehíi yee nadaagoshchii.

54 Áí bigha Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áídí' da'igolíyyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kịh goznil Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaq.

55 Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo Jews da'iyaaahíi bich'í' goldohdá', Jews daanlíni láágo okaaah zhinéego ikch'í' ádaach'idilne'híi bigha í'ánidí' Jerúsalem yúdag oheskai.

56 Da'ch'okaaah goz'aa yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'iiigo gádaakídi'nii, Nt'é daanohsi, da'idaayú hínah doleel shi ya'?

57 Okaaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni, dahadín Jesus hayú naghahíi yígótsiyúgo bil nadaagolni'go yá ndaagoz'aa, daayiltsoodhíi bigha.

12

1 Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhzhí' gostán yilkaah godziihdá' Jesus Béthanyú nyáá, Lázarus daztsaaadí' náyihilna' n'íi golíyyú.

2 Áígee o'i'áayú bá áda'ch'izlaago Martha koch'í' ndaahazkaa, Lázarus itah bil da'ch'iyaa lék'e.

3 Mary ik'ah lán ílíni, spikenard holzéhi, da'la'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bit-sizíl yee k'eyikdee: kịh yune' ik'ah kikaagolchiníi dahot'éhé godideznag.

4 Áídá' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bit-silke'yu itah nlíni, ch'í'bidó'aakíi gáníi,

5 Zhaalihíi tét'iyéhíi bitah'i'niihíi bigha nt'é bigha díi ik'ah doo taagi gonenadín penny izliigo nahaznii da?

6 Díí ánííhíí doo tédaat'iyéhií yaa bił goyéégo anii da; ndi in'íhi nliíhíí bigha anii, bestso bizis nayi'aago bestso biyi' odaach'ihilkaadíí náyihiniil.

7 Jesus gáníí, Ch'ík'eh at'íí: leeh shi'dilteehíí bijii doleehíí bigha da'áik'ehgo nainé' nzhoo.

8 Tédaat'iyéhií dávik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihíí doo dávik'ehn nohwitahyú nashaa da doleel.

9 Jews daanlíni ląągo Jesus ákú naghaago yidaagolsigo baa náńsáá, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaądí' náyihilna' n'íí daayiltséhií bigha aldo'.

10 Áídá' okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus aldo' zideego doleehíí yaa nadaagoshchii;

11 Bíí bigha Jews daanlíni ląągo Jesus daayos-dlaądgo bits'á' daheskaihií bigha zideego hádaat'ii.

12 Áí iskaą hik'e nnee ląągo da'idaayú híkaihií Jesus Jerúsalemyú híghángo ya'ikodaanzii dá',

13 Ch'il, palm holzéhi, bits'adaaz'aahíí daayonilgo, yidaáhzhí' deskaigo nádaadilghaazhgo gádaanii, Hosanna: Israel hat'i'íí biNant'a' nliini, Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee higaakíí bits'á'dí' gózhó le'.

14 Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dah-nezdaa; dá bek'e'eshchiiníí k'ehgo,

15 Doo néndzid da, Sion bizhaazhé nílini: níń'ii, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahs-daago, nii.

16 Jesus bitsilke'yu dantségee doo bił idaagozi da: ndi Jesus ízigo ye'at'éehíí ch'í'nah ágolzaada, díí bak'e'eshchii n'íí la'íí ábi'dilzaahíí yínadaalni.

17 Jesus Lázarus daztsaądí' náyihıl̄na'go tsébi'i'ándí' ch'ínnáh yıl̄n̄niid n'dá' n̄nee bińáát ánágot'ı̄ı̄l n'ı̄ı̄ yaa nadaagosnı̄'.

18 Godiyı̄hgo ágodzaahı̄ı̄ ya'ıkodaanzı̄ı̄hı̄ı̄ bigha n̄nee Jesus yidááhzhı̄' onaksáá.

19 Áık'ehgo Phárisees daanlíni gádaakı̄di'n̄ii, Doo hagot'éégo ładaahodle'go da łą; daadeh'ı̄ı̄, ni'gosdzán biká' n̄nee dawa biké' dahnádnksáá.

20 N̄nee Greeks daanlíni ła' itah náńtsáá, da'idaąge da'ch'okąąhyú.

21 Áı Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedı́ gólíni, áık'ehgo gádaabiń̄ii, Jesus daahihi-ıltséh hádaahiit'ı̄ı̄.

22 Philip Andrew yıl̄ nagolnı̄'yú óyáá: Andrew, Philip yıl̄ o'áázhgo Jesus yıl̄ nadaagosnı̄'.

23 Jesus gádaabiń̄ii, Shı̄ı̄, n̄nee k'ehgo Niyááhı̄ı̄, ızisgo be'ánsht'eehı̄ı̄ ch'ı̄'nah hileehı̄ı̄ bee biká' ngonyáá.

24 Da'anı̄ı̄, da'anı̄ı̄go gádaanohwiłdışnı̄ı̄, Tł'oh naghái biyigé doo łeezh biyi' onehezdeego daztsąą dayúgo da'ágát'éé nt'éé: áídá daztsąąyúgo zhá binest'ą' łáá hileeh.

25 Dahadın̄ bi'ihı̄'na' bił ılı̄ı̄hı̄ı̄ bi'ihı̄'na' bits'ą' da'ılıı̄ hileeh; áídá' dahadın̄ dı̄ı̄ ni'gosdzán biká'gee bi'ihı̄'na' doo bił ılı̄ı̄ dahı̄ı̄ ihı̄'naa doo ngonel'ąą dahı̄ı̄ yee hińaa doo.

26 Dahadın̄ shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidı̄ı̄ ałdó' naghaa doleek: dahadın̄ shá na'iziidı̄ı̄ shı̄Taa bidnksı̄hi at'éé.

27 Shiyi'sizini doo bił anı̄ı̄ da k'adıı̄; nt'éshą' dishnı̄ı̄h? ShiTaa, dı̄ı̄ shich'ı̄' ágonéhı̄ı̄ bits'ą'

hasdášhínłteeh, dishñiih nées? Dah, díí shich'í' ágonéhíí bighą niyááhi at'éé.

²⁸ ShiTaa, ízigo nizhi'íí ch'í'nah ánle'. Áík'ehgo yaaká'dí' hadziihíí gánñiid, Iłk'idá' ízigo nizhi'íí ch'í'nah áshłaa ni', áík'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'.

²⁹ Nñee bit'ahgee nadaaziiníí ła' áí daidezts'aągo gádaañii, Ides'nih: ła'íí gádaañii, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'dí'hi bich'í' hadzii.

³⁰ Jesus gáníí, Díí hadziihíí doo shíí shighą da, nohwíí nohwighą áññiid.

³¹ K'adíí díí ni'godzán biká' ágot'eehíí baa yá'iti': áík'ehgo ni'godzán binant'a' ch'ídolt'eel.

³² Shíí ni'dí' ts'idag dahshidi'diiltjijúgo nñee dawa ích'í'go ashdléh.

³³ Hagot'éégo datsaah doleekíí bebígózihíí bighą ágánñiid.

³⁴ Nñee gánádaado'ñiid, Begoz'aaníí biyi', Christ dahazhí' golíí, golzeego néé daasidiits'aą: nt'é bighą, Nñee k'ehgo Nyááhíí ts'idago dahbidi'dolteeł, nñii áídá'? Nñee k'ehgo Nyááhíí nñiihíí hadín áhññii?

³⁵ Jesus gádaabiññii, Be'idindláádíí dét'ihézhi' t'ah nohwá begot'jii. Be'idindláádíí t'ah golíí'dá' bee nahkai, dahyúgo godilñikíí nohwitis hileeh: da-hadín godilñiłyú nagmaahíí hayúgo higaahíí doo yígółsį da.

³⁶ Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'jídá', be'idindláádíí daahohdłaa, áík'ehgo idindláádíí bichągháshé daadoleeł. Jesus díí yee hadziidá' yits'a' nýáágo yits'aą nádest'jíd lęk'e.

³⁷ Godiyihgo áná'ol'jiihíí łaągo bináál áyíłaa ndi t'ah doo daabodłaa da:

³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi gánniid n'íi begolne'híi bigha ágodzaa, Nohwe-Bik'ehń, nadaagosiilni'íi hadín yosdlaađ? Ła'íi hadín nohweBik'ehń bigan binawodíi bił ch'í'nah alzaa?

³⁹ Ái bigha doo da'odlaa da, Esáias gánádo'niidhíi bigha.

⁴⁰ Bińáa ádaagodihgo, ła'íi bijíi daant'izgo áyíílaa; dahyúgo bińáa yee daayo'íi, ła'íi bijíi bee bił ídaagozi, áik'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleel.

⁴¹ NohweBik'ehń bits'á'idindláádíi yo'íidá' yaa yałti'go Esáias ágánniid lék'e.

⁴² Da'ágát'éé ndi nant'án daanlíni łaágo Jesus daayosdlaađ ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolni' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo:

⁴³ Bik'ehgo'ihinań bił nzhooníi doo dázhó hádaat'íi dadá' nnee bił nzhooníi zhá itisgo hádaat'íi.

⁴⁴ Jesus hadíid hadziigo gánniid, Dahadín shodlaahíi doo shíi zhá shodlaa da, áídá' shin'á'n aldo' yodlaa.

⁴⁵ Hadín sho'iiníi shin'á'n yo'íi.

⁴⁶ Be'idindláádíi nshíigo ni'gosdzán biká'zhí' niyáa, dahadín shodlaahíi doo godiłhiyú naghaa le' at'éé da.

⁴⁷ Dahadín ádishniihíi yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíi, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáa da, hasdáhishniilgo niyáa.

⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíi baa yałti'íi gólíi: yati' bee yásíłti'íi

nnágodzaahíí bijjii baa yałti' doleel.

⁴⁹ Doo dashínik'eh yásłti' da, shiTaa shin'á'n nt'é dishñiigo yashti'íí, nt'é dishñiigo hasdziihíí shá ngon'áá.

⁵⁰ Díí bígonsi, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíí ihi'naa doo ngonel'aa dahíí yee hínaa doleel: áík'ehgo shiTaa áshikñiihíí bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'idaąahíí dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'į' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígółsıdád', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíí bił nzhqogo dąngonyáázhi' bił nzhqo.

² O'i'ááyú da'ch'iyaađá' Simon biye', Judas Iscáriot holzéli, Jesus ch'ibidi'aahgo ilk'idá' ch'iidn nant'an natsíbiłkeesgo ábıłsı;

³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígółsı, la'íí Bik'ehgo'ihinań yits'á'dı' nyáá, Bik'ehgo'ihinań yich'į' nádesdzaago ałdó' yígółsı;

⁴ Áík'ehgo da'iyaađı' nádiidzaago iká' bi'íihíí idaa yidiltsooz; áıdı' niibek'e'ildéhe náidnłtsoozgo idináisti'.

⁵ Betádıgisé biyi'zhı' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tadaizgızdı' niibek'e'ildéhe binasti' n'íí bee yá k'edaayıldéh nkegonyaa.

⁶ Áıdı' Simon Peter baa gonyáágo gábiłñii, She-Bik'ehń, ya' shikee shá tánangis née?

⁷ Jesus gábiłñii, Nt'é bigha asht'íiníí k'adyúgo doo bígonłsı da, ndi bígonłsıñ ndi at'éé.

⁸ Peter gábiłñii, Shikee doo shá tánógis at'éé da. Jesus gánabiłdo'niid, Nikee doo ná tásıgiz dayúgo,

doo nił gonsht'ij da.

⁹ Simon Peter gábiñii, SheBik'ehń, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in aldó' shá tánángis.

¹⁰ Jesus gábiñii, Dahadín ténáltli'íi bikee zhá táyigis bik'eh, áik'ehgo dásizij nt'éégo tanásgiz: nohwíi tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da.

¹¹ Hadín ch'ibido'aahíi yígółshíi bigha ágánniid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da.

¹² Aał bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíi ánágodlaa, áidi' dahnánezzaago gádaabiñii, Nohwá ásdzaahíi bídaagonołsi née?

¹³ Iłch'ígó'aahíi ła'íi nohweBik'ehń daashildohñii: da'áigea ádaadohñii ái; án nshłijhíi bigha.

¹⁴ Shíi nohweBik'ehń ła'íi nohwil ch'ígó'aahíi nshłini nohwiikee nohwá tádaasigizi: áik'ehgo nohwíi aldó' nohwiikee látádaahgisgo dávik'eh.

¹⁵ Be'ol'ij doleekíi nohwińáál áshłaa, áik'ehgo nohwíi aldó' ágádaht'ij le'.

¹⁶ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwidishñii, Na'iziidíi doo binant'a' yitiso at'éé da; hadín hil'a'íi bin'a'íi doo yitiso at'éé da.

¹⁷ Díi bídaagonołsigo, be'ánádaht'ijyúgo nohwil daagozhóq doleek.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíi hanohwińilíi bígonsi: ndi Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleekhíi bigha, Hadín bán bil hishaaníi shich'ij' got'ijh.

¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwil nagoshni', áik'ehgo be'ágodzaago da'án nshłijigo daahohdlaq doleek.

20 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadín del'a'n náidntjiiyúgo, shíi áldó' náshidiłteeh; hadín náshidntjiihíi shíi'a'á áldó' náidilteeh.

21 Jesus ágánniidá' biyi'siziiníi doo bił gozhóo dago, nagolni'go gáníi, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Nohwíi ła' ch'ishinoh'aah doleel.

22 Hadínshą' áyiłnii daanzigo bitsilke'yu nádaahiné'jii.

23 Bitsilke'yu ła', Jesus bił nzhónihi, Jesus bitíłzhí' bínentjii lék'e.

24 Áík'ehgo Simon Peter ái nayi'izhgizhgo gáyiłnii, Nahódnłkid, hadín áyiłnii ái?

25 Bitíłzhí' bínentjiiíi Jesus gáyiłnii, SheBik'ehń, hadín álnjii ái?

26 Jesus gáníi, Ee'si'ąągo baa dish'ahíi, án áldishnii. Yee'iz'ąągo Judas Iscariot yaa yin'ąą, Simon biye'.

27 Ee'ist'ąąhíi náidn'ąądá' ch'iidn nant'an, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábiłnii, Nt'é ánle'íi dahale ánle'.

28 Da'iyąągo naháztaaníi nt'é bighą ágábiłniiidíi doo ła' yígolsjii da.

29 Judas zhaali bizis nayi'aahíi bighą Jesus ágábiłnii, daanzjii łaą, Da'idaaníi bá hidán nayiłniihgo, dagohíi, Tédaat'iyéhíi nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníi łaą daanzjii.

30 Judas ee'ist'ąąhíi náidn'ąąhíi bikédí'go dagoshch'j' ch'ínyáá; áidí' t'é' gozljii.

31 Ch'ínyááadá' Jesus gáníi, K'adíi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi ízisgo be'ánsht'eehíi ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíi shíi shee ch'í'nah alne'.

32 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' ízisgo be'ánsht'eehíí dabíí ch'í'nah áidolííł, dagoshch'í' ch'í'nah áidolííł.

33 Shichagháshé, déť'ihézhí' t'ah nohwíł nashkai. Shiká daadeh'íí doleel; Jews daanlíni ádaabíłdéníidíí k'ehgo nohwíí ałdó' gánohwíłdishńii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'ée da.

34 Begoz'aaníí ánídéhi bee nohwá ngonsh'aah, líł daanohjooqo; dashíí shíł daanohshooqíí k'ehgo nohwíí ałdó' líł daanohjooq doleel.

35 Díí bee shiké' hikaahíí daanohjíigo nńee dawa yídaagołsı doleel.

36 Simon Peter gábíłńii, SheBik'ehń, hayú dınyaa? Jesus gábíłńii, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' ńńáh da; áídá' ikédí'go shiké' ńńáh doleel.

37 Peter gábíłńii, SheBik'ehń, nt'é bighą k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíí nighą dasiitsąą ndi dábik'eh.

38 Jesus gábíłńii, Ya' shíí shighą dantsaah née? Da'anıi, da'anıigo gáníłdishńii, Tazhik'áne doo hwahá ńńiih dadá', taadn doo bígonsı da shíłńıiih ndi at'ée.

14

1 Doo nohwijíí natsídaahiltó' da le': Bik'ehgo'ihí'nań daahohdląą, shíí ałdó' daashohdląą.

2 ShiTaa gołııyú łąągo nohwiba' goz'ąą: doo ágát'ée dayúgo doo nohwíł nagoshńi' da doleel ni'. Ákú nohwá íłch'í'goshléhyú déyáá.

³ Ákú nohwá ilch'ì'goshlaadá' nánshdáhgo t'ąązhì' nohwil nádishkáh; hayú sídááyú nohwíí áldó' ákú nasółtaą doo.

⁴ Hayú déyááyú bídaagonołsì, itínhíí áldó' bídaagonołsì.

⁵ Thomas gábilnii, NohweBik'ehń, hayú dinyaahíí doo bídaagonlzi dadá' hagog'éégo itínhíí bídaagonlzi?

⁶ Jesus gábilnii, Shíí itínhíí nshłji, da'anii ágot'eehíí, ła'íí ihí'naahíí nshłji: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé.

⁷ Shídaagonołsìyúgo shiTaa áldó' bídaagonołsì doleel ni': kodi' godezt'i'go bídaagonołsì, ła'íí daahołtsąą.

⁸ Philip gábilnii, NohweBik'ehń, niTaa nohwil ch'í'nah ánle', áik'ehgo nohwil dádaabik'eh.

⁹ Jesus gábilnii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shígonksìjìh da née? Hadín sho'iiníí shiTaa yo'jì; áída' nt'é bighą, NiTaa nohwil ch'í'nah ánle', nñii?

¹⁰ ShiTaa biyi' gonshłji, ła'íí shiTaa shiyi' golíi doo hondląąh da née? Yati' bee yashti'íi doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golíníí ánásht'jìkíí dabíí ánáyol'jìl.

¹¹ ShiTaa biyi' gonshłjigo, ła'íí shiTaa shiyi' golíigo shondląąh: dagohíí ánásht'jìkíí zhá bighą shondląąh.

¹² Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishnii, Hadín shodlaaníí ánásht'jìkíí k'ehgo ánát'jìl doleel; ánásht'jìkíí bitisgo ndi ánát'jìl doo; shíí shiTaa bich'ì' nádésdzáhíí bighą.

¹³ Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá łashle', shiTaa ízisgo ye'at'ééhíí biYe' bee

ch'í'nah ádolniił doleełgo.

14 Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá łashłe'.

15 Nohwił daanshoqyúgo bengoni'ááníí bikísk'eh ádaanoht'ee.

16 ShiTaa hoshkqah doleeł, áík'ehgo ła' Kich'oniihíí nohwaa naadit'aah, án dahazhi' nohwił nlii doleeł.

17 Án Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi; da'án ni'gosdzán biká' nnee doo hagot'éégo nágodí'aah da, doo daayo'ii da, doo yídaagolsi dahíí bigha: áídá' nohwíí bídaagonolsi; nohwił nlii, ła'íí nohwiyi' golííhíí bigha.

18 Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleeł: áídí' nohwich'í' nádishdáál.

19 Dét'ihézhí' ni'gosdzán biká' nnee doo nádaashiłtséh da; da'ágát'éé ndi nohwíí daashołtséh: shíí hinshnaahíí bigha nohwíí áldó' daahinohnaa doleeł.

20 Áí bijii shíí shiTaa biyi' nshlii, nohwíí shiyi' daanołlii, shíí nohwiyi' daanshliihíí bídaagonolsi doleeł.

21 Hadín bengoni'ááníí yígółsigo yikísk'eh at'éehíí, án bił nshoq: hadín bił nshooníí shiTaa bił nzhóni at'éé, áík'ehgo án shił nzhoggo bich'í' ch'í'nah ádinszi doleeł.

22 Judas, doo Iscáriot dahi, gábilnii, Nohwe-Bik'ehń, nt'é bigha ni'gosdzán biká' nnee doo bich'í' ch'í'nah ádnđléh dadá', néé zhá nohwich'í' ch'í'nah ádnđléh doleeł?

23 Jesus gábilnii, Nnee bił nshoqyúgo shiyati'íí yikísk'eh at'éé doleeł: shiTaa bił nzhog doleeł, áík'ehgo baa nt'aashgo bił daagondlii doleeł.

24 Hadín doo bił nshoq dahíí shiyati'íí doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agíí doo dashíí shiyati' at'éé da, shiTaa shinł'a'n biyati' at'éé.

25 Díí ágot'eehíí bee nohwich'ı' yásıltı', t'ah nohwitahyú nshıııdá'.

26 Kich'onıııhıı, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'ı' daidił'aa doleełı́ dawa nohwıl ch'ígó'aah doleeł, nohwıl nagosisnı'ı́ dahot'éhé bınádaahıııhgo ánohwıłsı doleeł.

27 İlch'ı'gont'ééhıı nohwaa nnsahné', ilch'ı'gont'ééhıı shits'á'dı' begoz'ánihıı nohwaa daanshné': doo ni'gospdzán bits'á'dı' ágot'eehıı k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwıııı natsıdaahiltı' da le', doo nédaaldzid da le'.

28 Gádaanohwıłdénıııdıı daadisots'aa, Deyáadı' nohwaa náshdáh doleeł. Nohwıl daanshoq lék'eyúgo nohwıl daagozhóq doleeł ni', shiTaa bich'ı' nádésdzá dishıııhıı bigha; shiTaa shitisgo at'éhi nlıı.

29 Doo hwahá begolne' dadá' nohwıl nagosisnı', be'ágodzaadá' da'ohdlaa doleełhıı bigha.

30 Kodı' godezt'ı'go doo ląágo nohwich'ı' yádaashti' da: díı ni'gospdzán binant'a' higaalhıı bigha, án doo shebik'eh da.

31 Ni'gospdzán biká' nnee shiTaa shıl nzhooqo yıdaagołsı doleełhıı bigha, shiTaa shá ngon'áanıı k'ehgo ánasht'ııı. Daohsııh, hikaah le'.

15

1 Shıı dasts'aa dahnanlsé'ıı da'anıııhıı nshııı, shıTaahıı dahnanlsé'ıı nł'éégo áyılınıı nlıı.

2 Shits'ádaaz'aahıı doo nest'ą' áıle' dahıı dawa shits'áyıııı: áıdá' shits'ádaaz'aahıı nest'ą' áıle'ıı

náyigeesh, nest'án dayúweh ląągo áiléh doleelhíi bighą.

³ Nohwíi ilk'idá' yati' bee nohwich'ı' yásıltı'ıi bee daanohwidılkqod.

⁴ Shiyi' daanohłji, shíi ąldó' nohwiyi' nshłji. Its'adaaz'aahíi doo dabızhą nest'a' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nliyyúgo zhą; nohwíi ąldó' nest'a' doo adaahle' da, shiyi' daanohłjiyúgo zhą.

⁵ Shíi dasts'aa dahnansé'ıi bá'ó'áhi nshłji, nohwíi shits'adaaz'aahíi daanohłji. Dahadín shiyi' nliiníi, ła'ıi biyi' nshłiiníi, án nest'a' ląągo áiléhi nli; shíi da'ánshdıhyúgo doo nt'é adaahléh át'éé da.

⁶ Nnee ła' doo shiyi' nli dayúgo, its'adaaz'aahíi ła' yó'olt'e'go náhasganhíi k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'adaaz'aahíi lenádaihezlaago kq' biyi' odaiskaadgo nlıd.

⁷ Shiyi' daanohłjiyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'aayúgo, dahádaah'tłhíi daahóhkeedgo nohwá adaadolnıi.

⁸ Nohwinest'a' ląągo ánadaak'ıiıi bee shiTaa ízigo at'ééhíi ch'ı'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aniigo shiké' hikaahíi daanohłji.

⁹ ShiTaa bıł nshqohíi k'ehgo nohwíi shıł daanohshqo: dayúweh shıł daanohshqo le'.

¹⁰ ShiTaa yegos'aaníi bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehn bıł nshqohíi k'ehgo bengoni'áanıi bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dábik'ehn shıł daanohshqo doleel.

¹¹ Shits'ą'dı' ko'ijóónıi nohwiyi' daagolıi doleelgo, ła'ıi dązhq nohwıł daagozhqó doleelhíi bighą be'ánohwidéniid.

¹² Díınko bengoni'áni at'éé, Shıł daanohshoonıi k'ehgo nohwíi ąldó' ıi daanohjqo doleel.

13 If'ijóóní díi bitisgo at'éhi doo hadín ye'at'éé da, n̄nee bí'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i.

14 Bengoni'áání be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké daanoh̄ij̄i.

15 Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíi daanohwĩd̄ish̄niigo daanohwoshíi da; na'iziidíi binant'a' ánát'ij̄híi doo yígóts̄i da: áidá' shit'eké daanohwĩd̄ish̄niigo daanohwoshíi; shiTaa bits'á'dí disiiits'áá'íi dawa nohwĩ ígóz̄igo ashlaahíi bigh̄a.

16 Nohwíi doo hadaasisoht̄ij̄i da, shíi hanohwiheñil, nest'á' ánádaa'ij̄lyú dahdohkáhgo nohwaa godini'áá, ái nest'á' daagol̄íi nt'éé doleełgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé.

17 Díínko nohwá ngoni'áá, h̄l daanohj̄oq le'.

18 Ni'goszán biká' n̄nee nohwik'edaann̄iihyúgo, nohwik'edaann̄iihíi dabíntsé shik'edaann̄iihgo bídaagonok̄s̄i.

19 Ni'goszán biká' ágot'eehíi bich'ì'zhin̄éé daanoh̄ij̄iyúgo, ni'goszán biká' n̄nee dabíi bich'ì'zhin̄ééhíi bíl daanzhóni at'éé; áidá' ni'goszán biká' ágot'eehíi doo bich'ì'zhin̄éé daanoh̄ij̄i da, ndi bits'á' nohwiniñil, ái bigh̄a ni'goszán biká' n̄nee nohwik'edaann̄iih.

20 Nohwich'ì' haszii n'íi bínádaāñii, Na'iziidíi doo binant'a' yit̄isgo at'éé da, nohwĩd̄éñiid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíi ałdó' nohwiniidaagodile'; ádish̄niihíi yikísk'eh ádaat'ee l̄ék'eyúgo, nohwíi ałdó' ádaadoh̄niihíi yikísk'eh ádaat'ee doleeł.

21 Shizhi'híi bigh̄a díi dahot'éhé ye'ádaanohwile',

shides'a'ń doo yídaagołsı dahıı bighą.

²² Doo niyáágo bich'ı' yádaasıłti' dayúgo, doo nchọ'go ádaadzaa da doleeł ni'; k'adıı binchọ'ıı bighą doo nt'é yik'ídaagodi'áh da.

²³ Dahadıń shik'ennıihıı shiTaa áldó' yik'ennıih.

²⁴ Bitahyú áná'ol'ııhıı doo hwahá hadıń áile'hi ashłaa dayúgo, doo nchọ'go ádaadzaa da doleeł ni': k'adıı shıı hik'e shiTaa bıłgo daanohwiłtsąągo nohwik'edaannıi.

²⁵ Dabıı bich'ı' begoz'aanıı biyi' k'e'eshchiinıı, Doo nt'é bighą shik'edaannıi da, golzeego dahgoz'aanıı begolne'go ánágot'ııł.

²⁶ Kich'onıihıı, án shiTaa bits'á'dı' nohwich'ı' dish'aa doleełıı nyáágo, Holy Spirit da'ańii ágot'éhi ch'ı'nah áile'hi, shiTaa yits'á'dı' nlıni, án shaa nagolni' doleeł:

²⁷ Nohwıı áldó', dantsé godezt'i'dı' nohwıl nashkaihıı bighą shaa nadaagołni' doleeł.

16

¹ Doo t'ąązhi' nanánohohdéh da doleełhıı bighą dıı dawa bee nohwich'ı' yádaasıłti'.

² Jews ha'ánálséhdı' ch'ıdaanohwinihiyood doleeł: ła'ıı dahadıń nohwizes-hiinıı Bik'ehgo'ihı'nań bá ást'ıı nzi doleełıı baa gowáh.

³ Áı shiTaa doo yídaagołsı da, shıı ndi doo shıdaagołsı dahıı bighą ánádaat'ııł doleeł.

⁴ Dıı baa nohwıl nagosisni'ıı baa gonyáágo, bınádaańıih doleełhıı bighą nohwıl nagosisni'n'. Iłh'ıgonsh'aahgo godeyaadá' dıı doo baa nohwıl nagosisni' da ni', t'ah nohwıl nashkai n'ıı bighą.

⁵ K'adıı shides'a'ń bich'ı' deyáá; áıdá' doo ła', Hayú dınyaa? daashıłdohńiigo nashıdaadołkid da.

6 Díí baa nohwił nagosisni'híí bighą nohwijíí biyi' doo nohwił daagozhóó da daasolijí.

7 Da'ágát'éé ndi da'aniiigo ánohwildishnii; dahdisháhíí nohwá nzhqo: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oniihíí doo nohwaa hináh da; áída' óyááyúgo zhá nohwich'í' dish'aa doo.

8 Án nyáágo nchq'go ágot'eehíí, nzhqogo ágot'eehíí, ła'íí aayá'iti'íí ni'gosdzán biká' nnee yił ch'í'nah ádaile' doo.

9 Doo daashodlaą dahíí bighą nchq'go ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleeł;

10 ShiTaa bich'í' deyaágo doo nádaashołtséh dahíí bighą nzhqogo ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleeł;

11 Díí ni'gosdzán binant'a' baa yá'iti'híí bighą aayá'iti'íí bił ch'í'nah ádaile' doleeł.

12 Łáágo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adíyúgo doo nohwił idaagozi da.

13 Áída' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíí dawa nohwá yígółsi doleeł: doo dabínik'eh yałti' da doleeł; nt'éhéta yidits'agíí zhá yaa yałti' doo: ła'íí begoldohíí nohwił ch'í'nah áidolił.

14 Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwił nagolni' doleełi ízisgo be'ánsht'eehíí nohwił ch'í'nah áidolił.

15 ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shíyéhi at'éé. áí bighą shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwił ch'í'nah áidolił, déniid.

16 Dét'ihézhí' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashołtséh, shiTaa bich'í' deyaáhíí bighą.

17 Bitsilke'yu ła' gádaakídi'nii, Dét'ihézhí'

doo nádaashołtséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashołtséh: ła'íí, ShiTaa bich'í' deyaáhíí bighą, daanohwiłñiihíí, nt'é ñiigo aníí?

18 Gádaañii, Nt'é ñiigo aníí, Dét'ihézhí', ñiihíí? Néé doo bídaagonłzi da nt'é ñiigo aníihíí.

19 Jesus nabídaadilkid hádaat'iiigo yígółziigo gádaabiłñii, Dét'ihézhí' doo nádaashołtséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashołtséh, dishñiihíí bighą nahídaadołkid néé?

20 Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishñii, Daahchag, ła'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'godzán biká' nnee bił daagozhóó doleeł; doo nohwił daagozhóó da doleeł, áídá' doo nohwił daagozhóó dahíí nohwił daagozhóó nádaadodleeł.

21 Isdzán ilchiigo doo bił gozhóó da, ilchiige ngonyááhíí bighą: áídá' ishchijihíí bikédí'go, ni'godzán biká'zhí' nnee yishchijihíí yaa bił gozhóógo, ññiih n'íí doo yínálñiih da.

22 Áík'ehgo doo nohwił daagozhóó da k'adíí: ndi nádaanohwiłtsąągo nohwił daagozhóó doleeł, doo hadín nohwił gozhóóníí nohwits'á' náidoné' át'éé da.

23 Áí bijji doo nashídaadołkid da doleeł. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishñii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedíí nohwaa daayiné' doleeł.

24 Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngo-heyaa: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dážhó nohwił daagozhóó doleeł.

25 Díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwił nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íí doo dayúweh bee nohwił nadaagoshni' dahíí baa gowáh, áídá' dabígóziigo shiTaa baa nohwił

nadaagoshni' doleel.

26 Áí bijj shizhi' biláhyú da'óhkeed doleel: shiTaa nohwá hoshkaah doo daanohwiłdishniigo da:

27 ShiTaa dabíi bił daanohshoq, nohwił daan-shoqhíi bigha, la'íi shiTaa bits'á'dí' níyáágo daa-hosohdlaadhíi bigha.

28 Shíi shiTaa bits'á'dí' ni'godzán biká'zhí' nkeniyáa: k'adíi ni'godzán bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádésdzá.

29 Bitsilke'yu gádaanii, Áníita dabígóziigo yánkti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íi dee bee yánkti' da.

30 Dawa bígonłsiigo k'adíi bídaagosiilziid, doo hadín nanódiłkid bik'eh da: díi bee Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nyaago daanosiidlaad.

31 Jesus gádaabiłnii, Áníita da'osohdlaad née?

32 Isaa, iltahosohkaigo danohtijee gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtlish doleelíi baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáa: ndi doo dasahndi ch'ínítlizh da, shiTaa bił nash'aashíi bigha.

33 Shíi shiláhyú ilch'í'gont'éehíi be'ádaanoht'ee doleelíi bigha díi bee nohwich'í' haszii. Ni'godzán biká' góyéégo nagowaahíi biyi' nahkai: áidá' nohwił daagozhóq le'; ni'godzán biká' ágot'eehíi bitis silíi.

17

1 Jesus díi aal ánniidá' yaaká'yú déz'ijigo gáníi, ShiTaa, baa gowáh n'íi biká' ngonyáa; shíi, niYe' nshliiníi, íziigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah ánle'go, shíi aldo' íziigo ánt'éehíi ch'í'nah ánshle'.

² Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngoń'aa, hadíí shaa daadín'aaahíí dawa dahazhí' ihí'naahíí baa daadinsh'aa doleełgo.

³ Díínko dahazhí' ihí'naahíí át'éeé, danizhá Bik'ehgo'ihí'nań da'aníhi nńíhíí nídaagołsı, ła'íí shíí, Jesus Christ shíńń'á'íí, ałdó' shídaagołsı doleeł.

⁴ Ni'godzán biká' ízisgo be'ánt'éeéhíí ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa dín'aa n'íí aał ashłaa.

⁵ ShiTaa, k'adíí ni'godzán t'ah doo álne' dadá' ízisgo nıł be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánle'.

⁶ Ni'godzán biká' nnee bitahdí' ła' shaa nńilíí bich'ı' nizhi' bígóziigo ashłaa: nıyéeé daanliı ni', shaa nńil; niyati' yikisk'eh ádaat'ee.

⁷ Dawahá shaa dín'aaahíí ni nits'á'dí'go yídaagołsı.

⁸ Yati' shaa dín'aaahíí bee bich'ı' yádaasıktı'; áí nádaidmné', nits'á'dí' nıyááhíí da'anıigo yídaagołsı, ła'íí shíńń'á'íí daayosdłaad.

⁹ Bá da'oshkaaąh: ni'godzán biká' nneehíí doo bá da'oshkaaąh da, áídá' hadíí shaa nńilíí zhá bá da'oshkaaąh; áí nıyéeé daanliıhíí bigha.

¹⁰ Shıyéeéhíí dawa nıyéeé, nıyéeéhíí dawa shıyéeé; áık'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa.

¹¹ K'ad doo ni'godzán biká' nashaa da doleeł, áhíí ni'godzán biká' nakai, shihíí nich'ı' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa nńilíí nizhi' binawodíí bee daahóntą', dała'á ndliıhíí k'ehgo dała'á daanliı doleełgo.

¹² Ni'godzán biká' t'ah bił nashkaidá', hadíí shaa nńilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtą' ni'; binádaadesh'ııgo doo ła' ch'a'otłizh da, ndi da'ılıí hileeh yá gozlıni zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biyati'

bek'e'eshchiiníí begolne'híí bigha.

13 K'ad nich'i' nádesdzá; shíł gozhóóníí dážhó bee bíł daagoyılshóó doleełhíí bigha díí ni'godzán biká'zhí' bee yashti'.

14 Niyati'íí baa bíł nadaagosisni'; ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bigha ni'godzán biká' nnee bik'edaannih.

15 Ni'godzán bits'á'ńńíł doo dishniigo oshkaah da, ádá' nchó'íí bits'á'go ádaanłı, dishniigo oshkaah.

16 Ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da.

17 Da'anıihíí nits'á'dí' begoz'aaníí bee hadaanle': niyati' da'anıhi.

18 Ni'godzán biká'zhí' shidín'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'godzán biká'zhí' odaa'a'.

19 Bíí bigha godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí áldó' da'anıhi bee hadaadılne' doleełhíí bigha.

20 Doo dabíí zhá bá da'oshkaah da, hadín díí nnee biyati'híí bigha daashodlqa doleełhíí áldó' bá da'oshkaah;

21 Áı dawa dała'á daanliı doleełgo; ni shiTaa ńńıhíí shiyi' nliı, la'ıı niyi' nshııhíí k'ehgo bíí áldó' dała'á daanliıgo nohwiyi' daanliı doleeł: shıńń'a'go ni'godzán biká' nnee daayodlqa doleełhíí bigha.

22 Ízigo be'ánsht'eehíí shaa ńné'ıí baa daasiiné'; dała'á ndliıhíí k'ehgo dała'á daanliı doleełhíí bigha:

23 Shıı biyi' daanshııgo, ni shiyi' nliıgo, díí nnee dážhó nkt'éego ádaabile'go dała'á daanliı

doleek; áík'ehgo ni'gospdzán biká' n̄nee shidíní'a'go yídaagołsı doleek, ła'íi nił nshoq̄híi k'ehgo nił daanzhoq̄híi áldó' yídaagołsı doleek.

²⁴ ShiTaa, hadíi shaa n̄nilíi hayú nashaayú bił daanshłij doleekgo hasht'íi; áík'ehgo ízisgo be'ánsht'eehíi shaa n̄né'íi daidołtséel, ni'gospdzán doo hwahá n̄nit'aa dadá' nił nshoq̄ lek'ego.

²⁵ ShiTaa, dázho n̄k'téego ánt'éehíi, ni'gospdzán biká' n̄nee doo nídaagołsı da lek'e: ndi shíi nígonsı, ła'íi díi n̄neehíi shińń'á'go yídaagołsı.

²⁶ Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleek; ił'ijóni bee nił nshooníi biyi' daagolıı doleek, ła'íi biyi' daanshłij doleekhíi bigha.

18

¹ Jesus ágánniídá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayáhágo n̄líni, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'aq̄zhı' yił okai.

² Judas, ch'íbi'aahíi, áldó' dégózhónégo goz'aaníi yígółsı: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yił onákah lek'e.

³ Ákú siláada ła'íi aasinilíi, okaq̄ah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíi, k̄o'nalbaahíi, k̄o'diltkishíi ła'íi benagonlkaadíi daayoniłgo Judas yił hikai.

⁴ Jesus díi bee bich'ı' ágonéhíi dawa yígółsıgo ái n̄neehíi yich'ı' nyáágo gádaayih̄ni, Hadín biká hadaanohtaa?

⁵ N̄neehíi gádaabih̄ni, Jesus, Názarehdí' gólíni. Shíi án ánsht'ee, n̄ni, Jesus. Judas, ch'íbi'aahíi, áldó' itah sizij lek'e.

⁶ Shíi án ánsht'ee, daabih̄niídá' dagoshch'ı' t'aq̄zhı' deheskaigo ni'zhı' nanehezdee.

7 Jesus gánádaabiłdo'ñiid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názaarethdí' gólíni, nádaado'ñiid.

8 Jesus gánadí'ñii, Shíí án ánsht'ee, daanohwíłdéniiid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí nñeehíí ch'ík'eh nádókáh:

9 Nñee shaa nñilíí doo ła' shaa ch'a'okáad da, áníí n'íí begolne'híí bighą anii.

10 Simon Peter, bésh be'idiltkishé naitíjhíí hayidzízgo, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíí bijaa dihe'nazhińéego naidnłgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi.

11 Jesus Peter gáyilñii, Nibízh be'idiltkishé bizis biyi' onántíj: shiTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaą ndi at'ée.

12 Áídí' silááda ła'íí binant'a' ła'íí aasinilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiltsoodgo lídaayist'qo,

13 Áídí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlqoz; án Cáiapas baadaaní, Cáiapas-híí ái legodzaahíí biyi' okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíj lək'e.

14 Cáiapas Jews daanlíni yich'í' yałti'go gánñiid lək'e, Nñee dała'á nñee dawa yá datsaahgo zhá nzhqo.

15 Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu ła'i ałdó': án okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bigółsigo kįh yuńe' Jesus yil ha'a'aazh.

16 Áídá' Peter dáádítįhgee sizij. Áídí' Jesus bitsilke'yu ła'ihíí, okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígółsini, ch'ínyáago, isdzán dáádítįh yaa sitíni yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'aazh.

17 Isdzán dáádítįh yaa sitíni Peter gáyilñii, Ni ałdó' ła' ái nñeehíí bitsilke'yu itah nłj nsj. Dah, shí doo ái nshłj da, ñii, Peter.

18 Nada'iziidíí ła'íí aasinilíí gozk'azíí bigha deda'deshjeedgo nádaaniildziilgo kọ'zhi' nadaazi: Peter aldó' itah nániildziilgo sizij lẹk'e.

19 Okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitini Jesus biké' hikaahíí ła'íí ilch'ígó'aahíí yaa nabidilkid lẹk'e.

20 Jesus gábilnii, Ni'godzán biká' nnee ch'í'nah bich'í' yadaashti' ni'; Jews ha'ánálséh nagoz'aa yune', ła'íí da'ch'okaaḥ goz'aa yune' dávik'ehn ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíní ıla'ánádaat'ijhgee; doo nt'é nash'í'go yashti' da ni'.

21 Nt'é bigha nashídnłkid áídá'? Hadíí daashidezts'aaníí nt'é daabilđeniidíí yídaagołsı: áí nahódaanłkid.

22 Ágánniidá' aasinilíí ła', Jesus bit'ahdí' sizini, bonłts'í, gáníigo, Ya' áík'ehgo okaaḥ yebik'ehi da'itiséyú sitini bich'í' yách'ilti' née?

23 Jesus gábilnii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shıl nagolnı': áídá' da'añiigo hasdziyúgo nt'é bigha shónłts'í?

24 Ánnas, Jesus łestł'qogo Cáiapas, okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitini, bich'í' oyil'a' ni'.

25 Simon Peter nániildziilgo sizij lẹk'e. Gádaabilch'inii, Ni aldó' ła' bitsilke'yu nłlį daandzi. Dah, shı doo án nshłj da, nádo'niid.

26 Okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitini yána'iziidíí ła', án Peter yijaa naidnłgizh n'íí bik'íí nłnı, gánıí, Ni née, dégózhóné goz'aaḡee áí nneehıí bil nish'ij ni'?

27 Peter, Dah, nádo'niid; áíḡee tazhik'áne ánniid.

28 Cáiapas bikih goz'aađı' yána'itihé yune' Jesus odaizlqoz: dázho t'ahbi lẹk'e; Jews daanlínı ákóne' ha'á'ikaiyúgo bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinıhgo da'idaaḡee doo itah daahiidleh

da, okaḡah zhiṇéégo doo ilch'i' daandléh dahíi bigha daanzigo, doo ha'akáh da lék'e.

29 Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'i' ch'inyáágo gádaabilṇii, Ái nṇeehíi hago láá adzaago bil nohkai?

30 Jews gádaabilṇii, Doo ncho'go adzaa dayúgo doo naa bil nokáh át'éé da.

31 Pílate gánádi'ṇii, Dánohwíi bedaagosol'aaníi bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'ṇii, Nṇee zideego begoz'aaníi doo bee daagosil'ḡḡ da.

32 Jesus hagog'éégo datsaah doleelíi dabíi yaa nagolṇi' n'íi begolṇe'go ánágot'ijl.

33 Pílate yáná'itihé yuṇe' onanádzaago, Jesus yich'i' hadziigo gáyilṇii, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' nlii née?

34 Jesus gábilṇii, Ya' danínik'eh ánnii née, dagohíi la' ágádaashilṇiiigo niḡ nadaagolṇi'híi bigha ánnii née?

35 Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nshlṇi gá? Dani bil hánt'i'íi la'íi ni'okaḡah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'ḡḡ: hago ándzaa áidá'?

36 Jesus gábilṇii, Beshik'ehíi doo díi ni'godzán biká' begoz'ḡḡ da: beshik'ehíi díi ni'godzán biká' begoz'ḡḡyúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltṇi dahíi bigha shinadaal'a'a nadaagonlkaad doleel ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'godzán doo bits'ḡ'díi begoz'ḡḡ da.

37 Pílate gábilṇii, Nant'án nlii láá ya'? Jesus gábilṇii, Da'áígee ánnii, Nant'án nshlṇihíi. Da'anii ágot'eehíi baa nagoshṇi' doleelíi bigha gosilíi, la'íi ái bigha ni'godzán biká'zh'i' niyáá. Nṇee daantúígee da'anii zhiṇéé ádaat'eehíi shiyati' yid-its'ag doo.

38 Pílate gánábil̄di'n̄ii, Da'an̄ii ágot'eehíí n̄iihíí nt'é golzeego ágolzee? Díí ánn̄iidá' Jews daan̄líni yich'í' ch'ínánádzaago gádaayil̄n̄ii, Díí n̄neehíí doo hago adzaa dago bígosíłs̄j̄id.

39 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godin̄ihgo da'idaą̄gee n̄nee la' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'ą̄ą: áík'ehgo Jews íziso biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh n̄ee?

40 Nanádaadilghaazhgo gádaan̄ii, Díí n̄neehíí dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánłteeh. Barábbas-híí in'íj̄hi n̄l̄j̄ l̄ék'e.

19

1 Pílate an̄iigo Jesus habí'oltsaz.

2 Siláada ch'il diwozhi náníhezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'ą̄ą l̄ék'e, la'íí diyágé lichíí dot'izhi bá ádaagozlaa,

3 Áídí' bich'í' hayaa ánadaat'íj̄igo, Gozhóq̄ le', Jews íziso biNant'a' n̄líni! daan̄iidá' daayołts'í.

4 Pílate ch'ínánádzaago n̄nee gádaayil̄n̄ii, Kúnko, doo hago adzaa dago bígosíłs̄j̄id, aí bídaagonołs̄i doleełhíí bighą nohwich'í' bil̄ ch'ínánsht'aazh.

5 Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahd́' bi'íhíí n̄neezi lichiiigo dot'izhi golíj̄igo ch'ínyáá. Pílate gádaabil̄n̄ii, Kú n̄neehíí sizij̄i nko!

6 Okaą̄h yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íí aasinil̄í daabil̄tsą̄ądá' nádaadilghaazh, Ts̄i'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, ts̄i'ılna'áhi bíhołkałgo zodéé, daan̄iigo. Pílate gánádaabil̄do'n̄iid, Dánohwíí ts̄i'ılna'áhi bídaahołkałgo daazołh̄éé: shíí doo hago adzaa dago bígosíłs̄j̄id.

7 Jews daanlíni gádaabiñii, Da'áik'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dábik'eh, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ádil'íihíí bigha.

8 Pílate díí yidezts'ąądá' dayúwehégo biini' hah silij;

9 Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyihñii, Hadi' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'í' hadzii da.

10 Áik'ehgo Pílate gábiñii, Ya' doo shich'í' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíí tsj'ılma'áhi bini'dilkałgo beshik'ehíí doo bígonłsı da née?

11 Jesus gábiñii, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'ąą dayúgo: áí bigha hadín naa shinkíínií itisgo nchq'go adzaa.

12 Áidí' Pílate ch'ínábıltee hat'íí: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaañii, Díí nnee ch'ínánłteehyúgo doo Caesar bit'eké nłłı da: dahadín ízisgo nant'án ádil'iinií Caesar yits'ą'zhı'go na'ídiltee.

13 Díí yidezts'ąądá' Jesus yıl ch'ín'áázhgo Pílate yánáltihíí biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, áí Pavement golzeegee ánágot'ııł, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi.

14 Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhíí bá ilch'ı'golñehíí bijijı, gostañ bik'ehenkéézyú shı: Pílate Jews daanlíni gádaayihñii, Kú nohwiNant'a' sizij nko!

15 Áidá' nádaadidilghaazh, Zodée, zodée, tsj'ılma'áhi bíhołkał. Pílate gánadaabiłdo'niid, Ya' nohwiNant'a' tsj'ılma'áhi bíhishkałgo zis-hée née? Okąah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaañii, Caesar zhá nohwinant'a' nłı.

16 Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistij, tsj'ılna'áhi yídaabılkałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yıl onalsáá lěk'e.

17 Jesus dabíı bitsj'ılna'áhi yogheelgo, itsits'in si'áni, golzeego ágolzéhi goz'ąązhi' bıł nánzáá, áı Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee:

18 Akú Jesus tsj'ılna'áhi yídaayıskał, ła'ıı nnee naki ałdó' ba'ashhahdí' tsj'ılna'áhi bıdaabi'deskał, Jesus ılńı'gee dahdaıstııdá' nneehıı dá'ıl'an dahshteezh.

19 Pílate k'e'eshchij, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsj'ılna'áhi yıká' yıyskał.

20 Jews daanliinıı łaągo k'e'eshchiinıı daayozhi'; Jesus tsj'ılna'áhi bıheskałıı kįh goznılıı da'ałhánégo goz'ąą: áık'e'eshchiinıı Hebrew, Greek, ła'ıı Latin k'ehgo k'e'eshchij lěk'e.

21 Jews bı'okąąh yedaabik'ehi itısyú nadaan-deehi Pílate gádaayılńıı, Jews bıNant'a' nlıı, doo ágóléh da; Jews bıNant'a' nshłıı niigo ágóléh.

22 Pílate hanádzıı, Nt'é ágoshłaahıı ılł'ıdá' ágoshłaa, niı lěk'e.

23 Siláada Jesus tsj'ılna'áhi yıdaıskałdá', bıdiyágéhıı díıyú ılł'ıdaızıl, dántıı'gee dała'á bıyéégo; ıká'ıhıı doo hadılłkad da: ndi dahot'éhé bıda'zhi' ngont'i'go hist'ool.

24 Áık'ehgo gádaahıłdı'niı, Díı doo k'ad ndaahııdzqqs da, daazhógo bıghą da'doljołgo, hadıń gonesnaahıı bıyéé doleek: díıńko Bik'ehgo'ıhi'nań bıyati' bek'e'eshchiinıı begolné'go ánágot'ııł, Shıdiyágéhıı ılta'ıs'niı, shı'ıhıı bıghą da'dıljoł. Áık'ehgo siláada díı ye'ánadáát'ııd.

25 Jesus tsj'ılna'áhi bíbideskańı́ ba'ashhahgee báá ła'ı́ báá bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, ła'ı́ Mary Mágdalene nazı́ı lək'e.

26 Jesus báá hik'e bitsılke'yu dała'á bıł nzhónihı́ı ba'ashhahgee nazı́ıgo yıłtsąądá', báá gáyıłńıı, Shıma, kú nizhaazhé!

27 Áıdı' bitsılke'yu dała'á siziinı́ı, Kú nımaa! yıłńıı. Áıdı' godezt'i'go yıł onát'aazh, bitsılke'yu bigowayú.

28 Dı́ı bikédı'go Jesus dawa ąął alzaahı́ı yıgólı́ıgo, Bik'ehgo'ihı'nań bıyati' bek'e'eshchiinı́ı begolne'go gánı́ı, Dibá' sélı́ı.

29 Áıgee nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaą: tú daayıłt'o'ı́ı vinegar yee daiz'ąądı' tsı nńeezi hýssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'ąągo, Jesus bizé'zhı' dahyıda'nńtsıı.

30 Jesus vinegar yıts'óózdá' gánı́ı, ąął alzaa: áıdı' hayaa onot'ąądá' dabı́ı bıyi'sızı́ı be'ogoyáągo áyılłaa lək'e.

31 İlch'ı'golne'ı́ı bıjı́ı lək'e, áı godilzinı́ı bıjı́ı (dázhó nzhógo godılzı́ıhgo,) Jews daanlı́ıı kots'ı́ı tsj'ılna'áhi biká' dahnaztı́ıgo doo bıł dádaabik'eh dahı́ı bıghą bıjád daahotı́ıhgo nanáhó'ńı́ı, daayılńııgo Pıláte nádaayoskaąđ.

32 Áık'ehgo silááda hikaigo Jesus ba'ashhahdı' tsj'ılna'áhi bídaahiskakı́ı dantséhiı bıjád daayıhestı́ı, ła'ihı́ı aldó'.

33 Áıdá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsąągo yıdaagoı́ıđhı́ı bıghą yıjád doo daayıheztı́ı da.

34 Silááda ła' ba'ask'eh yune' bésh nńeezı́ı oyılgeed, áıdı' dagoshch'ı́ı díł ła'ı́ı tú bıł ha'ıjool.

35 Áı yo'ı́ıhń yaa nagolńı', na'gonı́ı'ı́ı da'anı́ı;

da'aniiigo nagoln̄i'go yígótsi, nohwíí áldó' da'ohdlaq̄ doleelgo.

36 Díí be'ánágot'jídíí Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí, Bits'in doo la' k'e'íltq̄od da doleel, n̄iihíí begolne'go ágodzaa.

37 Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí la'í áldó' gánadí'n̄ii, Hadín yighátsi'n̄lgeedíí án daine'j̄i doleel.

38 Díí bikédí'go Joseph, Arimathéadí' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígo'aahíí nlíni, dánant'í'ego Jews daanlíni yénáldzidhíí bigha, án Jesus bits'ih̄ií yíyókeed: áik'ehgo Pílate baa godin'áá. Akú nyáágo Jesus bits'ih̄ií naidnné'.

39 Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyáá n'íí, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, aloes bił nadesdziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i sh̄i yogheelgo nyáá.

40 Jesus bits'ih̄ií nádaidnné'go nak'á'ligaihi yik'ídaidesdiz, likagolchiníí biłgo, Jews daanlíni n̄nee ledaihiñiilhíí k'ehgo.

41 Ts̄i'ih̄na'áhi bíheskałgee dégózhóné goz'aa: áí biyi' tsébi'i'án ánídéhi goz'aa, doo hwahá hadín ákóne' n̄nilteehi da.

42 Jews daanlíni iłch'í'golne'íí bijj̄ihíí bigha, la'íí tsébi'i'án da'alhánedí' goz'aañhíí bigha Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lék'e.

20

1 Godilziníí bijj̄i Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilh̄íkdá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitj̄i n'íígee nyáá, nt'éégo tséé daadin'áá n'íí yó'ot'aaq̄o yiltsaa.

2 Ádí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bit-silke'yu la'íí, Jesus bił nzhq̄o n'íí, yilgo yaa h̄ilwodgo

gáyilñii, NohweBik'ehñ tsébi'i'ándí' ch'ídaistij ląá, hayú ndaistij shíhí doo bídaagonlzi da.

³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu ła'ihí bilgo ch'ín'áázho tsébi'i'ányú ó'áázh.

⁴ Dała' nátsidnkteel: ndi bitsilke'yu ła'ihí Peter yaa dilwod, tsébi'i'ányú dantsé hílwod:

⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'iidgo nak'a'ligaihí zhá akú sinilgo yiltsaa, ndi doo ha'ayáa da.

⁶ Simon Peter ákú nyáa dábiké', án tsébi'i'án yune' ha'ayáago nak'a'ligaihí zhá sinilgo yiltsaa,

⁷ Nak'a'ligai bitsits'in bik'idesdiz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'a'ligai ła'ihí bil sinil da.

⁸ Bitsilke'yu ła'i tsébi'i'ányú dantsé hílwodíi áldó' ha'ayáago yiltsaa go osdlaad.

⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií, Daztsaadí' naadiidáh doleeł, ñiihí doo hwahá bil ídaagozih da.

¹⁰ Áidí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'ángee hichago sizji: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'iid,

¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'dí'hi naki bidiyagé daakigaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiltsaa, ła' nés'aa n'íígee sidaago, ła'íi dés'eez n'íígee.

¹³ Gádaabilñii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábilñii, SheBik'ehñ nádaidnktij ląa, hayú ndaistij shíhí doo bígonsi da.

¹⁴ Ágánñiidá' t'aazhi' adzaago Jesus sizjigo yiltsaa, ndi Jesus at'íhí doo yígołsijd da.

¹⁵ Jesus gábilñii, Isdzán, nt'é ląa bigha nchag? Hadín biká dín'ij? Ái ni' goz'aaníi dégózhónégo ágółsiníi at'íi ląa nzi go gáyilñii, Jesus bits'íhí

nádnłtjį lęk'eyúgo, hayú nnłtjį shįhí shį nagolńí, áík'ehgo nadishné'.

16 Jesus, Mary, biłńii. Mary ľediidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, biłńii; shįch'ígó'aahí golzeego ágolzee.

17 Jesus gábiłńii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'į' dahnádishdáh dahí bighą: áidá' shik'isyú bich'į' nnąhgo shá bił nadaagolńí, ShiTaa, nohwíi áldó' nohwiTaa, Bik'ehgo'ihį'nań hoshkąąhń, nohwíi áldó' Bik'ehgo'ihį'nań daahohkąąhń bich'į' nádésdzá.

18 Áík'ehgo Mary Mągdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáągo gádaayilńii, NohweBik'ehń hish'įi, áidí' ábiłńii n'íi yil nadaagosńi'.

19 Da'ái bijjį o'į'ááyú, godilziníi bijjį, Jesus bit-silke'yu íla'adzaa lęk'e, Jews daanłni yédaaldzidhíi bighą dáádítįhíi da'dentąądá' Jesus bitahyú sizjįgo daayiltsąą, nt'éęgo gábiłńii, Iłch'į'gont'ééhíi bee nohwich'į' goz'ąą le'.

20 Ágánniidá' bigan ła'íi ba'ask'ehgeehíi yil ch'į'nah áyíłaa. Bitsilke'yu beBik'ehń daayiltsąądá' bił daagozhąąd.

21 Jesus gánádaabilđo'ńiid, Iłch'į'gont'ééhíi bee nohwich'į' goz'ąą le'. ShiTaa shides'a'híi k'ehgo nohwíi áldó' daanohwidish'aa.

22 Ágánniidá' yiká'zhį' deyołgo gádaayilńńiid, Holy Spirit nohwaa det'ąą:

23 Dahadín binchọ'híi bighą baa nágodenoh'ąąhíi, ái binchọ'íi baa nágodet'ąą; dahadín binchọ'híi bighą doo baa nágodenoh'ąą dahíi, binchọ'íi t'ah yegoyiljįi.

24 Thomas, nakits'áadahíi itah nłni, Dídymus

holzéhi, Jesus nyááadá' doo áígee itah sidaa da lék'e.

²⁵ Bitsilke'yu ła'ihíi bíł nadaagolni', Nohwe-Bik'ehń daahiiltsaa, daabihniigo. Thomas gáníi, Bigan biyi' besh bikisk'eh nagoz'aaquí hish'iyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íi yune' nadishniihgo, ła'íi ba'ask'ehgee o'i'án yune' nadishniihyúgo zhá os-hdlaa doleel.

²⁶ Tsebíi yiskaa hik'e Jesus bitsilke'yu kih yune' naháztaa lék'e, k'adíi Thomas bíłgo: áígee dáádítłh da'dentáa ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijgo nanádaayiltsaa go gábihni, łch'igont'éehíi bee nohwich'í' goz'aa le'.

²⁷ Áídí' Thomas gábihni, Dzaa bedenłihgo shigan nńłji; yushdé' dahdenłihgo sha'ask'ehgee o'i'ánhíi nabik'ínłih; doo odlaa dahíi doo nłijgo da, ondlaa le'.

²⁸ Thomas gábihni, SheBik'ehń, Bik'ehgohinshnahń nłij láa.

²⁹ Jesus gábihni, Shi'íhíi bigha shosíndlaad: hadín doo sho'ij da ndi shodlaaníi biyaa gozhóo doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bináał godiyihgo aná'ol'íłhíi láago ayíílaa, ła' díi naltsoosíi biyi' doo bak'e'eshchij da:

³¹ Áídá' Jesus, Christ nłij, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłij daahohdlaa doleelgo; áídí' daahohdlaago bizhi'íi biláhyú daahinoħnaa doleelhíi bigha díi bak'e'eshchij.

21

¹ Díi bikedí'go túsikaaníi Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'í' ch'í'nah aná'delzaa; díi k'ehgo ch'í'nah aná'delzaa.

2 Simon Peter, Thomas, Dídymus holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, ła'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaq lək'e.

3 Simon Peter gádaabilnii, Ha'ishleehyú déyáá. Yił nakaihíi gádaabilnii, Néé aldó' ákú nił nkáh. Dahiskaigo dagoshch'í' tsina'eehíi yi'yi' okai; áí bit'é' doo nt'é hadaizlee da.

4 Hayołkaaldá' Jesus tábaqayú sizij; áídá' bitsilke'yu Jesus at'íiníi doo yídaagołsi da.

5 Jesus gádaabilnii, Shichagháshé, lóg ła' hadaasolee née? Dah, daabilnii.

6 Gánádaayikdo'niiid, Tsina'eehíi dihe'nazhinéego lóg behaidlehé nanest'ólihíi tédaalkaad, áík'ehgo ła' hadaahleeh. Áídí' áí tédaiskaad nt'éego lóg dážhó ląáhíi bighą doo hagog'éego hadaiktij bik'eh da.

7 Bitsilke'yu dała'á Jesus bil nzhónihíi Peter yich'í' gáníi, NohweBik'ehń at'íi ląą. Simon Peter hadín at'íiníi yaa idezts'aqadá', na'idziid bighą bi'íi ádayidiltsooz n'íi ánágodlaago tayi' yáhít'ag.

8 Jesus bitsilke'yu ła'ihíi, lóg behaidlehé nanest'ólihíi lóg bee halk'ilgo daidołshoołgo, tsina'eehíi yee hikai, (doo anahdí' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shi.)

9 Táts'á haskaidá' tsíid diltki'go, lóg ła'íi bán bilgo kq'ká' sinilgo daayiltsaq.

10 Jesus gádaabilnii, Łóg hadaasolee'íi ła' deda'nohnił.

11 Simon Peter, tsina'eehíi yi'yi' oyaáago, lóg behaidlehé nanest'ólihíi lóg nchaahíi bee halk'ilgo tábaqzhí' nyidenłshóod, lógíi dała'á gonenadín biká'yú ashldadin taagi: lóg dážhó ląá ndi lóg

behaidlehé nanestl'ólihíí doo odláád da.

¹² Jesus gádaabilñii, Yushdé' da'ohsaq. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadín ánt'íi? daabilñii da, be-Bik'ehñ át'íigo yídaagołsııdhíı bigha.

¹³ Áídí' Jesus bán náidnné'go bita'izné', lóg aldó'.

¹⁴ Díı bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'ı' ch'ı'nah ádelzaa, daztsaqadı' naadiidzaahıı bikédı'go.

¹⁵ Aał da'iyaađá' Jesus Simon Peter gáyılñii, Simon, Jonas biye' nlıni, ya' díı bitisgo nił nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehñ; shıl nzhóónıı bígonłsı. Jesus gánádo'niid, Shidibełıı bizhaazhé shá biza'hıniıı.

¹⁶ Nakidnee Jesus gánábıldo'niid, Simon, Jonas biye' nlıni, nił nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehñ, shıl nzhóónıı bígonłsı gádnii. Jesus gánábıldo'niid, Shidibełıı shá biza'hıniıı.

¹⁷ Taadnee gánábıldo'niid, Simon, Jonas biye' nlıni, nił nshoq née? Peter doo bil gozhóq da, taadn, Nił nshoq née? bilñniidhıı bigha. Áık'ehgo Peter gábilñii, SheBik'ehñ dáwa bígonłsı gádnii; shıl nzhóónıı bígonłsı. Jesus gánábıldo'niid, Shidibełıı shá biza'hıniıı.

¹⁸ Da'anıı, da'anııgo gánıldishñii, Ánıı nanñaadá' dani ák'ená'idléehgo, dahánt'ııyú nanñaa ni': hastiin sínıııgohıı ilts'á' dahdnlñihdá', la' n'ıı ná ágole'go, doo hánt'ıı dayú nidılteeh doo.

¹⁹ Díı Jesus yee ánñiıd, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihı'nañ ízisgo ye'at'éhıı ch'ı'nah ádolñııłgo. Ágánñiıdá' Peter, Shiké' hınáál, yılñii.

²⁰ Peter t'aazhı' déz'ııdgo, Jesus bitsilke'yu bil nzhónihıı biké' hıgaalgo yıltsaq; án da'iyáá n'ııgee

Jesus bitíldí' yímentíídá', SheBik'ehń, hadíihí ch'íní'aah doleeł? nńiid lẹk'e.

²¹ Peter biłtsaądá' Jesus gáyihńii, SheBik'ehń, lái nńeehń hago anńeh áídá'?

²² Jesus gábihńii, Hasht'íyyúgo nánisdzaazhı' hińaa, hant'é naninł'og áızhı'? Nkú shiké' híńáál!

²³ Ái bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'inqiihíi Jesus yıl nakaihíi bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo biłnńiid da; daazhógo, Hasht'íyyúgo nánisdzaazhı' hińaa, hant'é naninł'og áızhı', biłnńiidá'.

²⁴ Da'án, doo datsaah da, daalch'iniihíi bińáál díi dawa ánágot'ijıl lẹk'ehíi yaa nagolńi'dí yak'e'eshchijı ałdó': yaa nagosńi'íi da'aniigo bídaagonłı.

²⁵ Ła'íi ląągo ałdó' Jesus ánát'ijid; ái dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzán biká' doo hayú bá goz'ąą da doleeł shı nsı.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049